

Lördagen den 4 Maj 1872.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 3 dennes och protokollet för den 24 sistlidne April förmiddagen.

Anmälades och bordlades:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 82, i anledning af väckta motioner, angående grundskatternas aflösande eller afskrifning m. m.; samt

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts betänkande N:o 11, rörande Herr Anders Perssons motion N:o 204 om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående infordrande af statistiska uppgifter rörande den kommunala rösträtten.

Efter föredragning af Stats-Utskottets den 3 dennes bordlagda memorial N:o 80, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 68, angående försäljning till Stora Kopparbergs bergslag af kronolägenheten Hushagen i Stora Tuna socken af Kopparbergs län; godkände Kammaren den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 3 dennes bordlagda utlåtande N:o 81, i anledning af väckt motion om slutbetalning af Riksgälds-kontorets återstående skuld till Riksbanken för lån till 1808 och 1809 årens krigskostnader.

Föredrogs ånyo Konstitutions-Utskottets den 1 och 3 dennes bordlagda utlåtande N:o 23, i anledning af väckt motion om ändring af 107 § Regeringsformen.

Herr von Ehrenheim: Mot den i Konstitutions-Utskottets nu föredragna utlåtande föreslagna grundlagsförändring hafva samtliga Utskottsledamöterna från Första Kammaren anmält reservation, och jag tillåter mig, att här uttala de betänkligheter, jag hyser mot förslaget. Detta afser, att den decharge, som vunnits derigenom, att Konstitutions-Utskottet lemnat ett mål oanmärkt, icke skulle vara gällande med afseende å en fråga, som Stats-Utskottet, på grund af revisorernes anmärkning, anmäler enligt 39 § 2 mom. Riksdagsordningen. Då nu exempelvis 1869 års räkenskaper granskas 1871 och således förekomma i Stats-Utskottet 1872, så skulle, om den föreslagna grundlagsförändringen antoges, det förhållande kunna uppkomma, att år 1872 gjordes till föremål för Riksdagens pröfning åtgärder, som vidtagits 1869. d. v. s. tre år förut. Det skulle då inträffa, att vid andra tillfällen, än vid föredragning af det så kallade dechargebetänkandet, uppstode en dechargedebatt, och lämpligheten häraf kan jag för min del icke inse. Om någon regeringsåtgärd af vigt från konstitutionel synpunkt blifver föremål för revisorernes anmärkning, torde den redan vid Konstitutions-Utskottets granskning hafva varit tillräckligt känd för att ej kunna förbigås; är det åter fråga om ett obetydligt förbiseende, som endast vid räkenskapernas granskning kan upptäckas, så lär det icke vara af någon nytta, att en sådan fråga göres till föremål för anmärkning emot Konungens rådgifvare. Skulle man emellertid, om jag så må säga, för den juridiska fullständighetens skull vilja vidtaga en förändring, borde rättigheten att åtala i detta fall åtminstone inskränkts till 106 §. Men oakadt gjord erinran, har Utskottet härpå ej velat ingå.

Jag anhåller om afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition derå, att Utskottets förslag skulle antagas att hvila till vidare grundlagsenlig behandling, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på förslagens förkastande, hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 1 och 3 dennes bordlagda utlåtande N:o 73, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsbidrag till pensionering af tjänstepersonalen vid statens jernvägstrafik och till enke- och pupillkassa för nämnda personals efterlemnade enkor och barn.

Grefve Beck-Friis: Jag får vördsammast föreslå, att vid föredragning af Stats-Utskottets nu förevarande utlåtande måtte i sammanhang med Utskottets hemställen företagas först Kongl. Maj:ts förslag i punkten 1:o och sedan Kongl. Maj:ts förslag i punkten 2:o.

Sedan Kammaren uppå gjord proposition härtill lemnat bifall, föredrogs

1:sta punkten af Kongl. Maj:ts ifrågavarande, å sidan 6 och 7 i utlåtandet intagna nådiga proposition.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag tror, att något hvar inser angelägenheten deraf, att åtgärder vidtagas för att genom pensioner betrygga framtiden för den vid statens jernvägar anställda personal. I fråga åter om det sätt, hvarpå man härvid bör gå till väga, är jag icke utan betänkligheter i afseende på hvad nu föreslagits. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle en särskild pensionsanstalt upprättas för jernvägspersonalen, åtskild från och oberoende af statens pensionsväsende i öfrigt. Såsom skäl härför anföras två omständigheter, nemligen dels, att förutan en sådan särskild förvaltning och organisation, skulle det icke vara lämpligt att bygga på den af Jernvägstrafikstyrelsen föreslagna och af Kongl. Maj:t godkända grund, att en viss tantième utaf nettobehållningen å trafikmedlen skulle gå till pensionsfonden, och dels, att jernvägstrafikstyrelsens personal i Stockholm skulle utan några kostnader för pensionsanstalten kunna ombesörja förvaltningen. Hvad nu först angår frågan om tantiëmen, är för mig icke klart, hvarför icke tantiëmesystemet vore lika användbart, derest jernvägspersonalen tillhörde allmän pensionsanstalt, som en särskild. Det belopp, som tantiëmen inbringar, varierar visserligen år från år, men uppbor den och förvaltningen kan dock lika väl handhafvas af den ena myndigheten som af den andra. Beträffande den omständighet, att pensionsanstalten skulle utan någon kostnad skötas af trafikstyrelsens personal, medgifver jag, att sådant möjligen kan låta sig göra till en början, innan fonden hunnit stiga till något högre belopp och pensioneringen fått någon omfattning. För närvarande, då personalen består af ungt folk, som ännu en del år torde kunna fortfara med tjensten, utan att behöfva pension, kan pensioneringsbestyret icke blifva betungande, men då pensionsinrättningen hunnit vidare utveckla sig, vågar jag påstå, att man icke kan lägga bestyret med pensionsanstalten på jernvägstrafikstyrelsens personal i Stockholm, med mindre man kan förutsätta, antingen att denna personal är alltför talrik och således har så litet att göra, att den utan att hindras i sin egentliga tjenst kunde dermed taga befattning, eller ock, och det anser jag mest sannolikt, att snart nog, sedan man väl fått pensionsanstalten i gång, skall begäran framställas om aflöning för denna pensionsinrättnings styrelse, i likhet med hvad förhållandet är med alla andra dylika inrättningar här i landet.

Af dessa skäl har jag trott, att det icke vore ändamålsenligt, att den föreslagna särskilda pensionsanstalten komme till stånd. En synnerlig olägenhet af en sådan afsöndring af pensionsanstalterna — för hvilken dock vederbörande chefer inom de olika förvaltningsgrenarne synas hafva en viss benägenhet, är den, att till följd deraf samma tjänsteman kan väcka anspråk på pension från flera olika håll. Exempelvis kan jag anföra, att en person uppår pension vid tullstaten och möjligen äfven från annat håll; men tjänar qvar i Kammarrätten. Vore nu förvaltningen af pensionsväsendet gemensam, kan jag icke gerna föreställa mig, att en ackumulation af pensioner kunde få ega rum. Det torde icke heller böra lemnas obe-

märkt, att, då en särskild pensionsanstalt för jernvägspersonalen skulle vid fråga om pensionering endast hafva att taga hänsyn till den tid, personen varit vid statens jernvägstrafik anställd, så skulle personen icke härvid få beräkna den tid, han förut kunnat vara i statens tjänst använd. Jernvägstrafikstyrelsens nuvarande chef har förut tillhört annat embetsverk och samma förhållande torde vara förhållanden med åtskilliga af tjänstemännen. Mig synes något egendomligt, att de icke skulle få beräkna de år, hvarunder de förut egnat staten sin verksamhet. Icke bör man komma i sämre ställning för det man tjänat staten i olika värf. Med afseende på de olägenheter och ökade kostnader för det allmänna, som äro förenade med särskilda pensionsanstalter, finner jag mig föranlåten att, utan att därför vilja motsätta mig förslaget om pensionsrätts beviljande åt jernvägstrafikpersonalen, anhålla om återremiss, på det Stats-Utskottet måtte föreslå ett sådant tillägg till den nämnda propositionen, att icke den ifrågavarande inrättningen fastkedjas vid trafikstyrelsen och göres till en liten stat i staten.

Det är med tillfredsställelse jag funnit, att Kongl. Maj:t i sin proposition adopterat en del af de grunder, som omfattats af den pensionskomité, i hvilken jag varit ordförande, jag skulle blott önska, att dessa grunder vunne allmänare tillämpning. Särskildt vore det nyttigt, om den största pensionsinrättning, vi här i landet ega, finge någon praktisk kändedom om dessa grundars ändamålsenlighet.

Grefve Beck-Friis: Om jag rätt uppfattat den föregående värde talarans framställning, var det icke hans mening att vilja motsätta sig pensionering för jernvägspersonalen, utan begärde han återremiss i det syfte, att pensionsanstalten för jernvägspersonalen skulle blifva gemensam med det allmänna pensionsväsendet. Jag tror icke, att sådant för närvarande låter sig göra och betviflar nästan, att det någonsin kan komma derhän. Villkoren för en pensionsinrättning vid statens jernvägstrafik förete en väsentlig olikhet mot villkoren för dylika inrättningar i statens öfriga civila verk, hvilken olikhet betingas deraf, att jernvägstrafiken är ett industriellt företag, der personerna tagas den ena dagen och släppas den andra. Nu har det visat sig att tantièmesystemet annorstädes haft goda verkningar, och det må därför anses välbetänkt, att detta system äfven vid våra jernvägar införas. Men då tantièmesystemet icke i öfrigt vid statens verk kan vinna tillämpning, följer ju redan deraf, att pensioneringen för jernvägspersonalen måste vara af egendomlig natur. Härtill kommer nu ytterligare, att bidraget från delegarne i denna pensionsanstalt är ganska betydligt, och jag kan då icke inse, huru man skulle kunna förena denna pensionsanstalt med andra, till hvilka tjänstemännen bidraga antingen alls icke eller med endast obetydliga belopp.

Jag betviflar, att Stats-Utskottet skulle vara i stånd att lemna en fullständigare utredning än betänkandet innehåller. Om man derföre erkänner behovet af en pensionsanstalt för tjänstepersonalen

vid statens jernvägstrafik, och det gör ju äfven Grefve Mörner, måste man biträda Kongl. Maj:ts förslag.

Jag anhåller vördsammast, att Kammaren behagade bifalla Utskottets tillstyrkande hemställan.

Herr Troilius: Den förste ärade talaren har omförmålt endast två utaf de skäl, som föranledt förslaget om bildande af en särskild pensionsanstalt för tjenstepersonalen vid statens jernvägstrafik, och jag ber derföre, att få andra ytterligare ett par skäl.

Det ligger i sakens natur, att i fråga om pensionering invaliditets- och mortalitetsförhållandena spela en vigtig rol. Då nu, såsom äfven i Utskottets utlåtande erinras, med undantag af verklig krigstjenst, icke någon statens tjenst i lika hög grad som trafiktjensten medför omsättning af personalen, enär olycksfall icke sällan inträffa och personalens krafter ofta öfveransträngas, ligger deri ett viktigt skäl för bildande af en särskild pensionsanstalt, emedan andra pensionsföreningar icke gerna kunna finna med sitt intresse förenligt att upptaga en så stor personal som trafikstatens, underkastad en helt annan invaliditets-beräkning. Jag kan också nämna, att t. ex. i Preussen, der statsbanorna till en början hade gemensam pensionsanstalt med öfriga statsinstitutioner, detta system under den sednare tiden blifvit öfvergifvet och jernvägspersonalen erhållit enskildta pensionsinrättningar. Vid våra jernvägar uppgår personalen för närvarande till nära 2000 personer och om, såsom jag hoppas, nya jernvägar komma till stånd samt trafiken ytterligare utvecklar sig, måste personalen ännu mera förökas. Redan det stora och ständigt växande antalet jernvägstjenstemän skulle näppeligen tillåta dess upptagande i någon af de redan befintliga pensionsinrättningarne utan ömsesidig orättvisa.

Det anmärktes, att man icke kunde antaga, att förvaltningen mera än ett par år skulle kunna ombesörjas utan särskild aflöning, samt att i motsatt fall detta endast kunde betingas deraf, att personalen i Stockholm vara för talrik och hade för litet att göra. Jag tror, att den antydda farhågan icke är befogad. Då vi numera här i landet hafva stats- och andra fullgoda allmänna obligationer, och penningar således icke behöfva utlånas mot inteckning och borgen är förvaltningen ganska enkel och lättskött, och dessutom råder inom personalen en sådan anda, hvilken jag har all anledning antaga skall fortfara, att det vore orättvist emot dem, som erbjudit sig att öfvertaga förvaltningen, om man förutsatte att de icke gerna deråt egnade sin lediga tid, utan att fordra ersättning. Detta är i allmänhet förhållandet vid jernvägarnes pensionskassor och lärar ej möta större svårigheter hos oss än hos andra.

I öfrigt får jag fästa uppmärksamheten derpå, att det icke kan vara önskligt, att genom en återremiss undanskjuta denna fråga. Det måste nemligen vara i statens intresse, att kunna kvarhålla den personal, som redan vunnit öfning och skicklighet, och dertill måste i betydlig mån bidraga, om staten bereder utsigt för personalen, att, när den af ålder eller olycksfall blifver otjenstbar, ändock hafva sin bergning. Särskildt i denna tid torde detta icke böra lemnas obemärkt; och jag yrkar derföre bifall till Utskottets hemställan.

Herr Almquist: I likhet med den siste värde talaren anser jag, att det svårigen för närvarande låter sig göra att förena den pensionsanstalt, hvarom nu är fråga, med civilstatens pensionsinrättning. Jag vill dock icke bestrida, att icke en sådan förening i framtiden möjligen kan och bör åstadkommas. Dessförinnan erfordras emellertid en genomgripande reorganisation af det civila pensionsväsendet, på det detsamma måtte blifva tidsenligt, och att dermed icke hafver sig så lätt, är nog samt bekant, då fråga derom blifvit väckt redan för femton år tillbaka, då jemväl en komité nedsattes, utan att man därför kommit målet ett enda steg närmare. Men också har å ena sidan motståndet mot förändringen varit särdeles starkt och å den andra intresset för förändringen synnerligen svagt. Ehuru jag lifligt önskar att den ifrågasatta pensionsanstalten måtte komma till stånd, anser jag mig likväl böra fästa uppmärksamheten på några omständigheter, som måhända förtjena att tagas i betraktande.

Beträffande tantiemesystemet, må erinras att detsamma i och för sig i många fall kan vara nyttigt och ändamålsenligt; men i sådan händelse erfordras, att det erbjuder omedelbara och ögonskenliga fördelar för den, som deraf kommer i åtnjutande. Så till exempel är det särdeles lämpligt, då fråga är om aflönande af en banks styrelse eller dess verkställande direktör, därför att detsamma med högre procent, stundom 5 till 10 af vinsten för året uppbäres: hvarje inkomst, som beredes och hvarje besparing som åstadkommes, verkar till säker fördel för en sådan löntagare personligen. Men i afseende å jernvägstrafiktjenstemännen torde tantiemen deremot icke gerna kunna visa någon egentlig verksamhet, enär inkomsten deraf icke skulle tillskynda den tjänsteman, som genom nit och omtanke minskade utgifterna för jernvägen, någon direkt egen fördel, utan komme hela personalen, uppgående till 2 å 3 tusen personer, till godo med en oändligt liten atomdel på hvardera; dock icke ens detta omedelbart, utan vilkorligen derigenom att tantiemen inginge till en gemensam fond, derifrån den, som tilläfvventyrs kvarlefde till pensionsåldern, då erhöle rätt till en så måttlig pension, att endast nödtvång kunde förmå någon att mot den utbyta de löneförmåner tjänsten medförde.

Såvidt jag kan finna, tarfvade dessutom bestämmelserna om tantiemens beräkning ett förtydligande. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle tantiemen utgå med en och en half procent af skillnaden mellan statens jernvägstrafiks samtliga inkomster å ena sidan och utgifter för drift och underhåll å den andra. Den skulle således beräknas efter den nettoinkomst, som komme staten tillgodo. Men i och för bestämmande af denna nettoinkomst erfordrades, att närmare definiera hvad som skall menas med "utgifter för jernvägens underhåll." Väl säges i Kongl. Maj:ts proposition, att deri *naturligtvis* icke inbegripas kostnaderna för anskaffande af nya inventarier och utförande af nya byggnader och anläggningar; men detta synes mig icke vara en "naturlig" sak, helst derom icke nämnes något i Stats-Utskottets betänkande. Skulle nu tantiemen åsyfta, att hos personalen väcka ett fortlefvande intresse att minska utgifterna till fördel för staten, så måste ock föreskrifterna följdtroget deråt vara

riktade. Så synes mig händelsen icke vara. Mången större utgift kan undvikas om reparation å materielen och å byggnader i tid verkställas. Men sådana reparationer måste minska årets nettoinkomst. Men om nya inventarier och annat nytt anskaffades i stället för att reparera äldre sliten materiel och byggnader, så skulle sådant väl leda till förökning af den behållning, å hvilken tantième skulle utgå, men till lika säker förlust för staten. Personalen erhöle således det mot staten stridande intresse, att det bristfälliga om ock reparabla måtte kasseras och nytt i dess ställe anskaffas. Således skulle, om tantiëmen i detta fall blefve af någon praktisk betydelse, densamma för personalen medföra fröstelse, att, i stället för att använda om tanken och bemödandet att genom reparationer minska statens utgifter, gå en väg, som måste leda till deras förökande. En sådan anordning vore, såsom mig synes, mindre välbetänkt, och jag tror, att det för staten vore vida förmånligare, att medgifva en något högre procent, än att försätta personalen i en dylik obehaglig ställning. Hvad sjelfva pensioneringen beträffar, synes den mig vara alltför knappt tilltagen för att kunna anses för framtiden tillfyllestgörande. Den skulle utgå med högst 50 procent, icke af personens hela inkomst, utan af hans kontanta lönearvode. Derigenom erhöle emellertid tjänstemännen vid jernvägstrafiken en vida lägre pension, än den som tillkommer delegarne i civilstatens pensionsinrättning, för hvilka pensionen i allmänhet vid 55 års ålder utgör $\frac{2}{3}$ delar af lönen, och denna skulle, om den ej tillträdde förrän efter fyllda 60 år, motsvara $\frac{2}{3}$ delar eller 60 procent af lönen och således mer än den för jernvägstrafikens tjänstepersonal nu föreslagna. Då nu allmänt klagas att pensioneringen från civilstatens pensionsinrättning är alldeles för låg för att mera allmänt begagnas, förekommer alltför sannolikt, att den nu föreslagna inom kort befinnes alldeles otillräcklig och att det icke skulle dröja länge, förrän högre anslag åskas, på det jernvägstjänstemännen i fråga om pension icke må blifva alltför missgynnade i jämförelse med andra civila tjänstemän.

Medan jag har ordet, ber jag att få vidröra det civila pensionsväsendet, sådant det för närvarande företer sig. Detsamma befinnes sig i ett sådant oeffterättlighetstillstånd, att det t. ex. inträffar, att en person, som från civilstatens pensionsinrättning erhållit pension, ändock kan tjena kvar i statens tjänst såsom i Riksbanken. Tullverket, eller ock samtidigt uppbära pension från flera allmänna pensionsinrättningar.

Att detta icke varit meningen med pensionsanslaget, må väl icke kunna bestridas.

“Allmänna Enke- och Pupillfonden“ tillkom på 1700-talet, på det Rikets Ständer skulle befrias från de talrika ansökningarne om understöd åt enkor och barn efter utfattige civila tjänstemän. Den består af ett årligt statsanslag, 45,000 R:dr, hvilket till största delen i små belopp af föga betydelse tillfalla sådana familjemedlemmar, hvilka, efter meningen af anslaget, icke borde derå erhålla del. Stadgandet var, att i de fall, då annat lefnadsmedel saknades, och behållningen enligt bouppteckningen efter den afidne tjänstemannen icke var så stor, att räntan å densamma uppgick till beloppet af den för klassen

bestämda pension skulle sådan erhållas. Sedan dess har flertalet civila tjänstemän för enkor och barn fått rätt till pension antingen i civilstatens enskilda enke- och pupillkassa eller ock i annan pensionsinrättning; men emedan i 1798 års förordning endast talas om behållningen efter bouppteckning, göres icke afseende å de försörjningsmedel de egna pensionsinrättningarna lemna. Förekommande af sådant torde påfordra närmare förtydliganden i de nu föreslagna pensionsreglementen. Till egenheterna i anordningen af "Allmänna enke- och pupillfonden" hörer vidare, att pensionerna utgå med afseende å rang och icke efter verkligt behof. Detta torde bäst åskådliggöras genom ett exempel. Om en tjänsteman i andra lönegraden efterlemnat enka och barn, huru många som helst, och behållningen i boet uppgår till 2,500 R:dr, anses denna, enligt den gällande lagen, vara stor nog, enär densamma efter 3 procent lemna årlig inkomst af 75 R:dr; och pensionen ifrån "Allmänna enke- och pupillfonden" skulle för en tjänsteman med ej högre rang än kamrerare utgöra endast 72 R:dr. Men om en högre civiltjänsteman, exempelvis med General-löjtnants rang, efterlemnar enka med ett barn och en behållning enligt bouppteckning af 14,900 R:dr, erhåller hon den för denna höga rang bestämda fattigpension af 450 R:dr, emedan behållningen i boet efter 3 procent lemna årlig inkomst af endast 447 R:dr, och pensionen från "Allmänna enke- och pupillfonden" utgjorde 450 R:dr. Det är faktiskt att en högre civil tjänstemans enka med ett barn, som eger 14,900 R:dr kapital, motsvarande å 5 procent

en årlig inkomst af	745 R:dr,
och från civilstatens enskilda enkepupillkassa, har pension af	800 "
tillika författningsenligt af staten erhåller <i>fattigpension</i> från Allmänna enke- och pupillfonden med	450 "

eller tillsammans 1,995 R:dr.

Framställning om ändring härutinnan har varit hos representationen gjord, om jag ej misstager mig sednast vid sistlidet års riksdag, men, såvidt jag kunnat finna, har icke ringaste uppmärksamhet dervid fästats.

Ehuru tillkomsten af en ny pensionsinrättning för jernvägstrafikens tjänstemän väl kan komma att öka förvecklingarne, tror jag likväl den förvirring, som i det civila pensionsväsendet ännu är rådande, innefatta skäl nog att ej begära det den nu ifrågasatta nya pensionsinrättningen må med Civilstatens pensionsinrättning förenas.

Grefve Mörner: Jag trodde mig hafva i mitt förra anförande tillräckligt tydligt uttalat den åsigt, att det vore angeläget, att anstalter vidtoges för att bereda pensionsrätt åt den vid statens jernvägstrafik anställda tjänstepersonal. Emellertid anser jag mig ytterligare böra betona denna åsigt och tillika erinra, att mitt yrkande om återremiss allenast afsåg, att i skrifvelsen till Kongl. Maj:t skulle framställas anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke denna pensionering kunde ställas i samband med statens öfriga pensionsanstalter.

Jag delar den näst föregående talarens åsigt, att en pensionering, grundad på endast 50 procent af medelarvodet, icke kan vara till fyllest, och att således fastställandet af denna låga procent måste snart föranleda åtgärder för att höja pensionsbeloppen. Detta är emellertid en fråga för framtiden, och jag antager, att framställningar om ökad bidrag från statens sida icke komma att uteblifva. Att sådant lyckas, derpå hafva vi exempel från Tullstyrelsen. Denna begärde till en början ett ganska litet belopp till understöd för den till förmån för Tullstatens enkor och barn inrättade pensionsanstalt. Detta beviljades, men räckte icke till, och så framkommo förnyade framställningar om förhöjning, hvilka jemväl bifollos.

Herr Petre: Den önskan som uttalats af den siste värde talaren, att nu ifrågavarande pensionsanstalt skulle ställas i förening med Civilstatens pensionsinrättning, har jemväl inom Utskottet blifvit framhållen, men måste der snart öfvergifvas, till följe af de svårigheter som möta för en sådan förening. De tär nemligen ej allenast uti tantiemesystemets tillämpning för statens bidrag till pensioneringens upprätthållande, som dessa svårigheter förefinnas, utan äfven deruti att vilkoren för pensionsrätts erhållande måste vara väsendtligt olika för trafikpersonalen i jämförelse med statens öfriga civila tjänstemän.

Ur det förslag till reglemente, som finnes bifogadt Kongl. Maj:ts proposition, skall jag tillåta mig uppläsa tvenne moment, hvilkas tillämpning vid öfriga pensionsanstalter i allmänhet ej torde ifrågakomma. Ut i § 6 pag. 42 heter det nemligen: "Berättigad till pension är delegare"

a) "som till följd af kroppsskada eller sjuklighet, ådragen genom tjensteutöfning vid statens jernvägstrafik, icke kan sin befattning behörigen sköta och fördens skull af styrelsen afskedas".

b) "som, efter minst tio tjensteår i ordinarie anställning vid statens jernvägstrafik, afskedas, emedan han antingen till följd af sjuklighet, icke ådragen genom tjensteutöfning, eller till följd af ålderdomssvaghet icke kan sin befattning behörigen sköta".

Då det nu ej kan förnekas, att tjenstgöringen vid statens jernvägstrafik är af beskaffenhet att, förutom de olycksfall, som kunna inträffa, så att säga hastigt förbruka de krafter, som deråt egna sig, så är det klart, att pensionering för invaliditet och sjuklighet der oftare måste ifrågakomma än vid statens öfriga civila verk, så vida staten skall kunna ernå det viktiga målet, att för trafiken å sina jernbanor ständigt kunna påräkna en frisk, hurtig och påpasslig personal. Häraf synes mig framgå att den ifrågasatta föreningen med civilstatens pensionskassa svårligen låter verkställa sig.

En talares åsigt att pensionsbeloppen äro för lågt beräknade, är jag för min del benägen att biträda. Det torde nemligen ej blifva så lätt för styrelsen att till exempel för sjuklighet afskeda en i öfrigt förvitlig person, då han i bästa fall ej kan erhålla större pension än hälften af de inkomster han i arvode uppburit, men då komiterade ej föreslagit mer än högst 40 procent af medelarvodet under närmaste föregående fem år, torde någon utsigt till framgång för ett

förslag att höja pensionen utöfver hvad Kongl. Maj:t föreslagit ej nu förefinnas.

I hvarje fall kunna nu framställda anmärkningar inom en sannolikt ej aflägsen tidpunkt komma under förnyad ompröfning, enär tillfälle dertill beredes, enligt föreliggande förslag, så snart skilnaden mellan inkomster och utgifter för drift och underhåll uppgår till fem procent af de under trafik varande stambanornas anläggningskostnad. Det blir då lättare att vidtaga de ändringar, som af under tiden vunnen erfarenhet befinnas lämpliga och jag hemställer derföre om det nu, då derjemte riksdagen är så nära sitt slut, kan vara skäl att återremittera frågan till Utskottet.

Deremot synes mig de många tillfällen till riklig förtjenst, som från den för närvarande högt uppdrifna enskilda verksamheten, ej minst på jernvägarnes område, erbjuda sig, böra mana till förslagens antagande, ty i annat fall är fara värdt, att den dugligaste delen af personalen föredrager den enskilda tjensten framför statens. Exempel derpå finnas redan flera. Jag anhåller om bifall till Utskottets framställning.

Grefve Mörner: Af de två punkter, som den föregående talar-
ren åberopat ur reglements-förslaget för den ifrågavarande pensions-
inrättningen, innehöll den första, att rättighet till pension tillkom
den delegare, som till följd af kroppsskada eller sjuklighet, ådragen
under tjensteutöfning, icke kunde sin befattning behörigen sköta och
fördenskull af styrelsen afskedades. Jag tillåter mig dervid erinra,
att denna föreskrift står i närmaste öfverensstämmelse med hvad som
för närvarande i afseende å pensionering i allmänhet finnes stadgadt.
Samma bestämmelse gäller både för arméén, civilstaten och tullsta-
ten. Således torde härutinnan intet hinder kunna sökas mot pen-
sionsinrättningens sammansläende med annan sådan anstalt. Hvad
den andra, af honom åberopade punkten angår, eller att den dele-
gare i inrättningen skulle vara pensionsberättigad, som efter minst
tio ordinarie tjensteår afskedades, emedan han antingen till följe af
sjuklighet, icke ådragen genom tjensteutöfning, eller till följd af ål-
derdomssvaghet icke kunde sin befattning behörigen sköta, får jag
visserligen, beträffande sjelfva stadgandet, anmärka, att nog torde
de personer behöfva vara temligen åldrige vid inträdet i tjensten,
som efter endast 10 års tjenstgöring kunna komma i den ställning,
att de på grund af ålderdomssvaghet, behöfva lemna tjensten. Men
i öfrigt torde dock icke en sådan föreskrift vara af den beskaffenhet,
att den ej kan tillämpas af en öfverstyrelse, som vore gemensam äf-
ven med andra pensionsinrättningar. Min mening är dock ingalunda
att söka förhindra eller fördröja antagandet af det nu föreliggande
förslaget, utan önskar jag endast att få uppmärksamheten fäst på
det olämpliga deri, att allt för många parallelt med hvarandra gå-
ende pensionsanstalter utbildas, och att detta skulle kunna föran-
leda åtskilliga besynnerligheter.

Jag har visserligen det förtroendet till trafikstyrelsen och dess
personal, att den bestämmelse, som blifvit af Utskottet antagen, nem-
ligen att, då nettoinkomsten af jernvägen uppgått till 5 procent af

anläggningskostnaden, fråga om tantiemens belopp skall underkastas ny pröfning, och en nedsättning i densamma från en och en half till en procent ega rum, ej kommer att leda till de konsekvenser, som densamma skulle kunna framkalla under en mindre samvetsgrann förvaltning. nemligen att fördröja inträdet af den tidpunkt, då jernvägarnes nettobehållning komme att uppgå till fem procent, men jag kan ej gilla ett förslag, som går i sådan riktning. Tidpunkten torde nog i alla händelser ej vara så snart inne, helst som man säkerligen genom nya anläggningar och beviljande af löneförhöjningar åt jernvägarnes tjänstemän kommer att taga bort ej så ringa del af inkomsten. Jag tillåter mig i sammanhang härmed påpeka, hurusom de förmåner, af hvilka denna personal är i åtnjutande, icke äro så obetydliga, som åtskillige talare här velat låta påskina. Så har till exempel ej allenast arbetspersonalen, utan hela den öfriga personalen fri sjukvård på det allmännas bekostnad, och det går så långt, att till och med ersättningen till barnmorskor, som anlitas för personalens hustrur, bekostas af staten. Många andra exempel kunna anföras; och jag erinrar mig, huruledes någon gång utgifter förekommit, som förefallit temligen besynnerliga. Så har det händt, att en person, som haft anslag för underhåll af hästar för resor inom distriktet, men kommenderats till Stockholm, för att sitta i någon beredande komité eller dylikt, fått uppbära, utom sin fasta aflöning och särskildt dagtraktamente, äfven hästlegan, och dessutom hästlega särskildt betalats till den, som skött hans tjänst; och då anmärkning gjordes härå, har det svarats, att sådant skett genom muntlig tillåtelse af chefen hvarefter anmärkningen fått förfalla. Jag tror således, att det icke är anledning att antaga, att desse tjänstemän äro sämre lottade än andra.

Herr Petre: I afseende på den första af de utaf den sista talaren nu gjorda anmärkningar ber jag få svara, att, om äfven i det för civilstatens pensionskassa gällande reglemente kroppsskador och sjuklighet berättiga till pensions erhållande vid en tidigare ålder än den vanliga, så måste likväl erkännas, att den personal, hvars pensionering nu är i fråga, till följd af den verksamhet densamma åligger, i vida högre grad är blottställd att få sin helsa bruten än tjänstemännen i ett annat civilt embetsverk. De uppgjorda sannolikhetsberäkningarne hafva derföre måst grunda sig på en helt annan erfarenhet än den som i hit hörande fall kan vinnas vid andra embetsverk, hvilket närmare står att inhemta af de komiterades betänkande bifogade promemorier. Då nu, såsom förut blifvit anfördt, både sättet för statens bidrag som vilkoren för pensionsrätts erhållande förete sådana olikheter med förhållandena inom civilstatens pensionsinrättning, är det svårt att inse, hvaruti den likhet förefinnes, som skulle tala för en sammanslagning af de båda pensionsanstalterna.

Beträffande talarens anmärkning att kostnaden för nya anläggningar och tillökning i inventarier skulle taga bort en stor del af nettoinkomsten, och att densamma alltså ej på länge skulle komma att bestiga sig till 5 procent af anläggningskostnaden, ber jag få nämna att vid beräkningen af nettoinkomsten göres icke något afdrag

för ifrågavarande omkostnader. Dessa bokföras, som vi veta, särskildt och öka jernvägarnes anläggningskostnad, hvaremot för erhållande af nettotinkomsten afdrag endast göres för omkostnaderna till drift och underhåll. Vid sådant förhållande och med ledning af den tillökning i nettotinkomsten, som under sednaste år egt rum, synnerligast under det sist förflutna, vågar jag uttala den åsigt, att vi inom kort skola uppnå 5 procents afkastning af våra stambanor. Dertill skall äfven ett bifall till Utskottets hemställda verksamt bidraga, hvarföre jag derom vördsamt gör förnyad anhållan.

Greive Mörner: Jag vet ej hvad man skall tro på, antingen de nu lemnade uppgifterna, eller de som återfinnas i det, vid den Kongl. propositionen i ämnet bilagda, underdåniga utlåtande från jernvägs- trafikstyrelsen. Der heter det: "Men det är också att lägga märke till, att den genom nyssnämnda stambanas fullbordan förorsakade tillökning af intäkten motväges af den tillökning i tjenstepersonalens antal, hvilken föranledes af anställandet af 92 nya personer på den nyöppnade bandelen; och i sammanhang härmed må vidare anmärkas, att då, enligt hvad all erfarenhet visar, åtskilliga år förflyta, innan nyöppnade bandelar hinna tillgodogöra sig befintliga anledningar till trafik, så kan man möjligen hafva skäl befara, att den tillökning af tantiëmen, som föranledes af nya bandelars tillkomst, icke skall under de första åren uppväga det behof af tillökning i pensionsinrättningens årsinkomster, som blir en följd deraf, att de nya bandelarnes personal inträder i sagda inrättning. Det må här nämnas, att genom Norra och Östra stambanornas fullbordande samt genom den något ökade personalen på de äldre linierna i mån af trafikens utveckling å dessa linier, med säkerhet kan antagas, att, då trafiken å förstnämnda, fullbordade linier, tager sin början, tjenstepersonalen är omkring 25 procent större än för närvarande, hvilket förhållande naturligtvis i och för sig kräfver en tillökning af tantiëmebeloppet i ungefärligen samma proportion. Hvad särskildt beträffar den om några år fullbordade Östra stambanan, må dessutom icke förglömmas, att denna bana *i visst afseende* kommer att icke obetydligt minska Statens jernvägstrafiks inkomster, nemligen på det sätt, att all den trafik, som emellan Södra stambanans område å ena sidan och hufvudstaden samt provinserna deromkring å den andra nu för tiden framgår öfver linien Jönköping—Falköping—Hallsberg—Katrineholm, kommer att efter Östra stambanans fullbordan taga den 10 mil kortare vägen mellan Näs-sjö och Katrineholm och således betala för 10 mil mindre, hvilket är en vigtig omständighet att taga i betraktande, då fråga är att uppskatta den tillökning af inkomsterna i deras helhet, som visserligen i alla fall blir en följd af den vigtiga och gena sammanbindningen mellan södra och mellersta Sverige. Slutligen, och måhända mer än någonting annat, torde böra framhållas, att den lifliga trafik, som närvarande fördelaktiga förhållanden framkalla, kan efterträdas af en mindre liflig, och detta så, att framåtgäendet icke allenast hämmas, utan till och med förbytes i ett tillbakagående, såsom fallet var år 1868". Det är styrelsen, som yttrar detta; huruvida man skall tro *det* eller hvad som här muntligen anförts, lemnar jag derhän.

Sedan

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

2:dra punkten.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag ber om ursäkt, att jag ånyo uppträder för att äfven mot denna punkt göra några erinringar. Enligt min tanke är detta sätt att anvisa jordstycken åt enkor och deras barn ej ändamålsenligt. Det vore utan tvifvel vida bättre att låta alla inkomster af jernvägen ingå till staten, såsom för närvarande är förhållandet, och i stället öka tantiemen. Detta skulle, efter mitt förmenande, vara enklare och ändamålsenligare och genom ett sådant förfaringsätt sluppe man äfven ifrån framtida ersättningsanspråk, ty med all säkerhet kan förutses att sådana komma att uppstå. Om nemligen staten skulle komma att behöfva någon del af dessa jordstycken i och för utläggning af ytterligare skenor eller dylikt, skulle följden kunna blifva att pensionskassan med minskade inkomster ej skulle kunna ega bestånd, utan att densamma bereddes ersättning. Då har man endast under tiden haft en besvärlig och trasslig bokföring, för att sedan i alla händelser blifva nödsakad att öfvergå till ett mera direkt understödssystem. Jag hemtar stöd för en sådan åsigt i hvad jag har mig bekant i afseende å för detta ingenjör-korpsen eller den numera så kallade Kongl. Fortifikationen. Denna korps hade på samma sätt fått åt sig anvisadt höafkastningen från vallarne kring fästningarna, för att användas till understöd åt en enskild pensionsinrättning för korpsen. Denna inkomst lemnades åt korpsens pensionsinrättning af Kongl. Maj:t utan någon Riksdagens begifvande. Men sedermera hafva stycken af dessa vallar dels blifvit använda till uppförande derå af fängelsebyggnader, dels blifvit behöfliga för jernvägsanläggningar m. m., och för den minskade inkomst af höafkastningen å vallarne, som härigenom uppstått, utgår ännu ersättning, dels af statsmedel och dels från enskilda bolag, som ega jernvägarne. Ett förhållande, som, om det skulle betviflas, säkerligen kan hvad de å vallarne uppförda fängelsebyggnader angår vitsordas af chefen för Fångvårdsstyrelsen, emedan det härför erforderliga belopp utgår af fångmedlen. Genom ett antagande af denna punkt skulle här uppstå enahanda trassel; och till förekommande häraf får jag anhålla, att punkten måtte återremitteras, på det Utskottet måtte sättas i tillfälle att taga i öfvervägande, huruvida icke i stället för jordstyckena någon viss procent af jernvägens inkomster borde anslås till enke- och pupillkassan.

Herr Troilius: Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten derå att i den Kongl. propositionen är ett bestämdt förbehåll intaget just för att förekomma det förhållande, som den förre talaren befarade

skulle kunna inträffa. Der står nemligen i 2:dra punkten, angående den pensionsanstalten tillkommande afkomsten af dessa jordstycken: "dock utan skyldighet för statsverket att, i den mån omförmälde jordstycken för trafikens räkning eller annat allmänt behof tages i anspråk, till kassan för deraf uppkommande minskning i inkomst gälda ersättning".

Sjelfva idén att taga i anspråk för enke- och pupillkassans räkning dessa jordstycken är hemtad från de likartade förhållanden, som, för så vidt jag vet, ega rum vid nästan alla utländska jernvägar. Afkastningen af den jord, som är upptagen för doceringar, skärningar och banvallar är nemligen derstädes öfverallt anslagen antingen till enke- och pupillkassor eller sjuk- och understöds-kassor för jernvägspersonalen. Styrelsen intog denna bestämmelse i sitt förslag, emedan derigenom skulle läggas en mindre börda på staten, än om man begärt *anslag* af en fix summa, vare sig att ett sådant skulle utgått direkt i penningar eller i viss procent af behållna inkomsten, eller annorledes. Och då man ville ställa på arbetsgifvarens välvilja så låga anspråk som möjligt, gjordes denna hemställan.

På grund af hvad jag sålunda anfört, anhåller jag om bifall till Utskottets, med Kongl. Maj:ts proposition öfverensstämmande, förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf; framställdes proposition på bifall till punkten och då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 1 och 3 dennes bordlagda utlåtande N:o 74, i anledning af väckt motion om tryckning af Bondeståndets protokoll vid 1809—1810 års riksdag.

Herr Rydin: För hvar och en, som i och för forskning i statsrätt eller fäderneslandets historia måst studera riksdagshandlingarne från 1809—1810 årens riksdag, är det nogsam bekant, med hvilka svårigheter anlitaandet af dessa handlingar är förknippadt, till följd deraf, att de Kongl. propositioner, utskottsbetänkanden, riksdags-skrifvelser m. m., som man önskar att anlita, ej finnas sammanförda, utan förekomma *dels* på skiljda ställen i riksdagshandlingarne, än tryckta, än otryckta, *dels* åter intagna i särskildt återopade skrifter. Då nu fråga förekommer att göra det fjerde ståndets protokoll vid nämnda riksdag tillgängliga för allmänheten genom deras utgifvande från trycket, torde det vara på sin plats att söka i sammanhang dermed vidtaga sådana anordningar, att äfven väl fördelar och lättnader beredas den forskare, som för vetenskapliga ändamål har att undersöka tilldragelserna från denna tid.

Bondeståndets protokoll för 1809—1810 årens riksdag äro så anordnade, att i dem äro intagna, utom sjelfva diskussionerna, alla de Kongl. propositioner, skrifvelser och utskottsbetänkanden m. m., som

då voro föremål för öfverläggning. Utskottet har här föreslagit, att ej mindre dessa protokoll skola tryckas, utan ock särskildt samma riksdags Konstitutions-Utskotts protokoll, betänkanden, utlåtanden och memorial. Men, enligt min åsigt, vore det af synnerlig vigt, att ej allenast Konstitutions-Utskottets, utan äfven de andra Utskottens handlingar på samma sätt göras lätt tillgängliga, och jag skulle, för åstadkommande häraf, vilja föreslå den förändring i Utskottets hemställan, att åt Riksgälds-fullmäktige måtte lemnas i uppdrag att ombesörja tryckningen äfven af sistnämnda handlingar, för hvilket ändamål den förändring skulle göras i den nu föredragna punkten, att ordet "Konstitutions-Utskotts" ändrades till "Utskotts", hvarvid dessa handlingar, på sätt som för närvarande i afseende å riksdagstrycket eger rum, skulle afskiljas från diskussionsprotokollen.

Jag tillåter mig att fästa uppmärksamheten på att en sådan åtgärd ej kan blifva förenad med några synnerligt ökade kostnader, enär dessa utskottsbetänkanden, såsom jag redan nämnt, finnas intagna uti och således tillhöra Bondeståndets protokoll, och att således ett beslut om tryckning af dessa protokoll innefattar beslut om jemväl dessa handlingars tryckning. Hela förändringen, som skulle vidtagas, vore sålunda att, i stället för att trycka dem i texten, de skulle tryckas särskildt. Men om ock någon obetydlig tillökning i kostnaderna häraf skulle uppkomma, torde densamma icke i någon måtto kunna anses afsevärd i förhållande till den vinst, man skulle ega genom ett behörigt ordnande af dessa handlingar. Och för att bestyrka detta mitt påstående, behöfver jag blott framhålla den betydelse, dessa utskottsbetänkanden ega. Denna betydelse inses lätt, om man besinnar, hvilka frågor, som före voro till behandling vid 1809-1810 årens riksdag, och af hvilka jag endast i förbigående vill tillåta mig nämna några få. Det var då, som den nuvarande statsregleringen grundlades; derföre äro Stats-Utskottets betänkanden vid denna riksdag af stor betydelse. Redan då förevar till behandling fråga om arméens organisation, hvarvid många betydelsefulla grundsatser uttalades, detta ärende handlades af Ekonomi-Utskottet. Vigtiga frågor i afseende å bevillningen förekommo äfven; det var derjemte under denna riksdag, som för första gången Bankens sekretess afslöjades, och den stora betydelsen af dåvarande Konstitutions-Utskotts betänkanden är af alla känd.

Är det då ej skäl att man samtidigt med tryckningen af Bondeståndets protokoll utbryter de delar deraf, som innehålla hvad under sednare riksdagar blifvit hänfördt till bihanget, och att detta sammanföres i särskilda grupper, helst skilnaden i tryckningskostnaden torde, såsom jag redan anförd, blifva af föga eller ingen betydelse, och det arbete, som förekommer för att särskilja hvad som bör hänföras till det egentliga protokollet och hvad till bihanget, torde ej blifva så särdeles mödosamt och kommer för visso att i ej ringa grad underlättas af det register, som af Riksdagens bibliotekarie nyligen utgifvits.

Genom antagande af ett förslag i af mig angifven syftning, skulle alltså vinnas den dubbla fördelen, att man finge till trycket befordrade dels det fjärde ståndets protokoll, och dels på samma gång

de vigtiga utskotts-betänkandena för denna riksdag, dessa sistnämnde ordnade och uppställda på ett sätt, som skulle erbjuda stora lättnader för forskaren.

Jag anhåller hos Herr Grefven och Talmannen om proposition på bifall till detta moment med den af mig nu föreslagna förändring.

Grefve Hamilton. Henning: I sjelfva saken instämmer jag med Herr Rydin. Riksdagshandlingarne från år 1809 äro af den vigt för hvarje forskare i det sednare århundradets historia med afseende å vår statsförfattning och vår samhällsorganisation i allmänhet, att man väl kan med fullt skäl göra sig den kostnad, som af denna tryckning skulle föranledas, för att underlätta det arbete, som nu är oundvikligt, så snart man nödgas att af en eller annan anledning återgå till dessa handlingar. Jag tror det således vara särdeles viktigt, att till trycket befordra såväl Bondeståndets protokoll som ock Utskottens förslag och framställningar, samt att dessa sistnämnde blifva sammanförda och ordnade, hvarje Utskotts betänkanden för sig. Men jag fruktar, att det blir nödvändigt att, för vinnande af denna förändring i det nu framställda förslaget, återremittera betänkandet; jag är åtminstone ej beredd att för närvarande föreslå de förändringar i Utskottets tillstyrkan, hvilka häraf skulle blifva en följd. Jag trodde först att Herr Rydins förslag skulle vara till fyllest, men jag finner vid närmare granskning, att äfven förändringar i följande momenten af Utskottets hemställan blifva nödvändiga.

På grund häraf anhåller jag om återremiss.

Friherre Funck: Jag vill ej bestrida, att den af Herr Rydin föreslagna förändring skulle kunna medföra åtskilliga fördelar, och ämnar således ej motsätta sig densamma. Jag tror dock, att det hufvudsakligen ej är i lika hög grad af behofvet påkalladt att trycka de andra Utskottens betänkanden som Konstitutions-Utskottets, emedan de förra redan finnas tryckta i de öfriga ståndens protokoll, då deremot med Konstitutions-Utskottets betänkanden ett annat förhållande eger rum. En stor del af dem äro nemligen otryckta, och meningen vore nu att genom detta beslut få dem samtliga i tryck tillgängliga. Emellertid vill jag, såsom jag nämnt, ej motsätta mig ett förslag i den af Herr Rydin angifna riktning, men jag kan ej neka, att jag då, lika med den siste talaren, anser en återremiss nödig, för vidtagande af de förändringar, som skulle blifva nödvändiga äfven i åtskilliga andra moment i betänkandet.

Herr Rydin: Jag vill på det af Grefve Hamilton anförda skäl förändra mitt förra yrkande derhän, att jag instämmer med honom i anhållan om återremiss. Det var med hänseende dertill, att jag ansåg endast mom. a vara föredraget, som jag framställde mitt förslag till förändring endast i detta moment. Då det emellertid, på sätt Grefve Hamilton antydt, är nödvändigt att, i sammanhang härmed, förändringar vidtagas i redaktionen af de öfriga momenten.

torde det vara skäl att återremittera frågan till Utskottet, för att derifrån få mottaga ett nytt förslag.

Jemte det jag nu anhåller, att, i anledning af den näst föregående talarens yttrande, ånyo få fästa uppmärksamheten derå, att ej allenast Konstitutions-Utskottets betänkanden för ifrågavarande riksdag äro af stor betydelse, utan äfven de öfriga Utskottens, får jag, särskildt hvad beträffar Konstitutions-Utskottens betänkanden, upplysa att de äro tryckta i de öfriga ståndens protokoll, med undantag af den del deraf, som angår nationalrepresentationens ombildning, hvilka äro intagna i en särskild brochyr. Orsaken, hvarföre jag anser det vara af så stor vikt, att alla Utskottets betänkanden tryckas och hvar för sig sammanföras, är att man derigenom med mera lätthet kan få se hela utvecklingen af de olika frågorna. Herrarne kunna knappast föreställa sig, huru svårt det är att nu följa gången af ett ärendes behandling, till följd af den mängd olika ställen hvarifrån upplysningar måste hemtas — ett arbete, som betydligt ökas genom ofullständighet i registren och defekter i de exemplar af handlingarne, som äro tillgängliga. Det är på grund af kändedom om dessa svårigheter, som jag lägger Utskottet på hjertat att söka medverka dertill, att alla de anordningar vidtagas, som möjligen kunna underlätta forskarens arbeten, helst den obetydliga tillökning i kostnad, som deraf möjligen skulle blifva en följd, ej är att tala om, i förhållande till de fördelar, som dermed kunde vinnas.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 1 och 3 dennes bordlagda utlåtande N:o 75, i anledning af gjorda framställningar i fråga om befordringsrätt för de vid Marinregementet kvarstående subalternofficerare och det lägre underbefälet samt om ersättning till nuvarande kompanicheferne derstädes för förlorad inkomst i följd af passvolansens upphörande.

Grefve Mörner, Carl Göran: Vid förra riksdagen biföll representationen i underdånig skrifvelse af den 16 Maj 1871: "att det befäl och underbefäl med vederlikar vid Marinregementet, hvilka vid regementets indragning icke blifva behöfliga, eller till andra regementen eller korpsen transporterade, eller till andra allmänna befattningar förflyttade, må vid sina, dem genom fullmakt tillförsäkrade, aflöningsförmåner och tjänstebefattningar bibehållas, såsom en för Kongl. Maj:t disponibel befälskader intilldes full pensionsålder blifvit uppnådd, efter hvilken tid de endast skulle underkastas tjänstgöring i likhet med dem af deras vederlikar, som erhållit afsked med fullnadspension". Efter mitt förmenande var det beslut, som Riksdagen sålunda fattade, öfverensstämmande med allt hvad billighet

och rättvisa kunde fordra. Nu har Kammaren fått från Stats-Utskottet emottaga ett förslag, som går ut på att sätta detta befäl vid marinregementet icke allenast i en bättre ställning, än hvad Riksdagen i följd af Kongl. Maj:ts nådiga framställning för ett år sedan beslöt, utan bättre, än någon annan af de korpser inom svenska arméén, hvilka utgöra verklig tjenstgöring, och detta därför att de göra *ingenting*. Ett sådant sätt att utdela nådebevis är, enligt min åsigt, icke tjenligt, för att inom arméén framkalla den anda och det nit för tjenstgöring, som jag tror att Riksdagen genom sitt beslut sökt att uppnå. Om detta marinregemente hade funnits tjenligt att i sitt dåvarande skick bibehållas, förstår jag icke skälet hvarför, då Kongl. Maj:t, samtidigt med förslaget om detsammans upplösning, ifrågakallade uppsättningen af ett nytt regemente i Blekinge, det icke snarare sattes i fråga, att detta marinregemente skulle bibehållas, än att ett nytt regemente skulle bildas. Nu skola officerarne vid marinregementet, då de äro i lägre grader, avancera till kaptenegraden, och för att advancement hastigt skall kunna beredas dem, få kompanichefer, vid afsked efter uppnådd full pensionsålder, fyllnadspension till det belopp, att densamma tillika med pensionen från amiralitetskrigsmanskassan kommer att motsvara deras enligt stat innehafvande lön jemte tjenstgöringspenningar. Hvilken af armééns befäl i öfrigt är i åtnjutande af en sådan förmån vid afgang ur tjensten? Det torde de, som äro mera bekanta med dessa förhållanden än jag, kunna upplysa; men, enligt min åsigt, är icke den tjenstgöring, som för närvarande kan förestå för kompanicheferna vid marinregementet sådan, att större fördelar böra förunnas dem, än hvad som tillkommer deras vederlikar vid andra armééns regementen.

Vidare skulle, enligt detta förslag, alla underofficerare af lägre grad än fanjunkare jemväl, i mån af uppkommande ledigheter, kunna till fanjunkaregrad befördras. Jag kan icke tro, att det är så väl beställt med underofficersgraden vid Marinregementet, att alla dessa sergeanter äro lämpliga fanjunkareämnen, och icke lära de bli det mera därför, att de nu under en kommande tid komma att sakna i det närmaste all effektiv tjenstgöring. För närvarande finnas gvar af detta regemente 130 man, hvilka man äfven kan hoppas skola inom detta års utgång vara försvunna, och för dessa 130 man är det som hela denna stora inrättning skulle ske. Det vill synas mig, att, om en ung man vid några och tjugo år för sin återstående lifstid får behålla sin lön som pension, med rättighet att förflyttas till annan korp, är detta allt hvad han kan begära, men att deröfver fordra, att han skall avancera och att staten skall gifva honom som pension full lön i högre grad, torde vara allt för mycket begärdt, och då man talar om en förestående arméorganisation och vill genomföra densamma, är det betänkligt att ingå på en bana, som gör all organisation inom arméén i detta land nära nog omöjlig till följd af de ofantliga kostnader, som dermed blifva förenade. Vi hafva sett, att åtskilliga civila embetsverk blifvit indragna, men aldrig har väl någon der satt i fråga att avancera. sedan han kommit på indragningsstat, utan han har fått stanna vid sin lön, och det har ansetts för en stor fördel, att han haft *tiden* till sitt eget fria förfogande.

Kunna de icke sjelfva använda tiden på fruktgifvande sätt, ligger väl icke häruti något skäl, att staten skall ytterligare kosta på dem löneförbättringar?

Jag anhåller om afslag på allt det här i förevarande punkt ifrågasatta. Det är yrkadt, att hvar och en af kompanicheferne vid marinregementet skall för åren 1871 och 1872 få 600 R:dr i ersättning för förlorade inkomster i följd af passevolansens upphörande. Jag har icke haft tillfälle att göra mig underrättad, hvartill kompanicheferne under den föregående tiden uppgifvit sin inkomst af passevolansen; men det förvånar mig, att Stats-Utskottet, som haft denna fråga om hand, och hvars uppmärksamhet blifvit fästad derpå, att det vore väl dyrt att för dessa 130 man betala den kompanireveny som här är i fråga, icke föreslagit en nedsättning deri. Hade Stats-Utskottet gjort forskningar i detta fall, är det icke osannolikt, att man utan orättvisa skulle kunnat sätta ned denna siffra något.

Jag anhåller, att frågan om ersättningen för mistad kompanireveny måtte blifva till Stats-Utskottet återremitterad, men att alla öfriga punkter måtte afslås.

Friherre Skogman: I afseende å den första delen af frågan och de synnerliga förmåner, som den siste aktade talaren funnit att förslaget skulle innebära för marinregementet, torde det tillåtas mig att vara med honom af olika åsigt, då hans uttalande var byggt på ett par förutsättningar, som jag icke anser vara fullt öfverensstämmande med verkligheten. Till en början ber jag att få anmärka, att den pension, som här är i fråga, alls icke innebär någon *förhöjning* utöfver nu innehafda förmåner, enär pensionen från Amiralitets-krigsmanskassan ingalunda utgår med *samma* belopp som lön och tjenstgöringspenningar, utan med *det belopp*, som enligt uppgjord pensionstabell anses motsvara nämnda förmåner. Således är denna förutsättning icke riktig. Vidare är det väl sannt, att officerarnes och underofficernes tjenstegöromål blifva lindrigare, då marinregementet upplöses; men de hafva dock fortfarande skyldighet att exercera Blekinge läns beväring. Samma talare har jemväl sagt, att det vore en fördel, att de skulle kunna söka anställning vid andra regementen; men Stats-Utskottet har i ö:te mom. af 1:sta punkten ansett, "att de skola vara *skyldige* att underkasta sig förflyttning till annat infanteriregemente eller korps, derest Kongl. Maj:t kan finna sådant lämpligt", och det är således icke någon förmån utan en börda, som de åtaga sig för att få åtnjuta en förmån. I afseende å första delen af frågan vågar jag derföre anhålla om bifall till hvad Stats-Utskottet föreslagit.

Beträffande ersättningen till kompanicheferne för frångången passevolans, är det visserligen sannt, att siffran nu för marinregementet endast är 130 man, och att således för år 1872 denna ersättning blifvit temligen rundligt tilltagen, men för år 1871 var nummerstyrkan vida större, ty under de första fem månaderna af året var regementet fulltaligt och under återstoden af samma år var styrkan endast obetydligt minskad, hvarföre jag tror, att siffran icke är så alldeles illa beräknad.

Jag anhåller i följd häraf om bifall äfven till sednare punkten

och tror icke, att man i allmänhet kan anses hafva tillskyndat denna befälspersonal några så synnerligen öfvervägande fördelar, utan att det tvärtom för många af dem måste blifva en uppoffring att sättas på indragningsstat, hvarigenom man minskat utsigterna för dem till framtida utkomst.

Herr Rosensvärd: För min del kan jag svårligen tänka mig en mera sorglig belägenhet, än att tillhöra befälet vid en militärkorps här i landet, som blir upplöst. Man har i sina unga år idkat studier åt ett visst håll, man har valt den militära banan, väl vetande att på den några särdeles stora ekonomiska fördelar icke äro att vinna, men verksamheten öfverensstämmer med ens håg och anlag och man har rättighet antaga, att, så vidt man gör sin tjenst ordentligt, man i mån af tur och befordran åtminstone kommer till kaptensgraden; man vet ungefär hvad man då får och har sedermera utsigten till pension. Detta är visserligen icke någon lysande, men något så när betryggad och framförallt beräknelig framtid, och man är nöjd dermed, samt egnar deråt sina krafter och sin förmåga. Man har valt den militärkorps, som passar, till följd af relationer och andra förhållanden samt med beräkning möjligen af det understöd man af anförvandter under de första åren kan få och den utsigt som finnes till framtida befordran. Man har kanske i förhoppning på framtiden, gift sig och fått familj. Så kommer hastigt budet, att korpsen är upplöst. Man har då icke längre någon framtid sig tillförsäkrad, utom att behålla hvad man har och icke få något vidare. Det säges visserligen, att man kan söka sig in på andra regementen. Detta kan man göra, men först och främst är det icke sagdt, att man får sin ansökan bifallen, och för det andra, är förhållandet med dessa regementen icke bättre, ty der har hvar och en beräknat att i tur komma upp till bättre inkomster, och den som tränger sig emellan, blir just icke välkommen. Vill man nöja sig med att komma in som den yngste i graden, möter detta väl icke något hinder, men då man kanske tjent en 10 å 12 år i samma grad, är väl detta icke särdeles uppmuntrande. Under sådana förhållanden, som verkligen måste anses sorgliga, icke allenast därför att den ekonomiska framtiden är afskuren, utan hela lifsverksamheten är afbruten, är det väl mer än billigt, att något göres för en sådan korps. Om man går tillbaka och ser huru dylika korpser blifvit behandlade förut, finner man alltid, att något blifvit gjordt för dem. Den sista korps, som var i samma belägenhet, var lifbeväringensregementet, i hvilket medgafs avancement till kaptens grad och äfven har hvarannan gång ledighet i regements-officersgraden blifvit tillsatt, så att äfven det hopp att komma i något bättre ställning, än endast genom anciennetet, icke varit för befälet vid nämnda regemente helt och hållet betaget. Enligt nu förevarande förslag skulle det bättre avancementet till regements-officersgraden vara helt och hållet afskuret, och det medgifvas endast, att subalternofficerare må befordras till kaptensgrad och underofficerare till fanjunkaregrad. Vid sådant förhållande kan jag icke annat än på det högsta tillstyrka det förslag, som Stats-Utskottet här framlagt, och jag gör det så mycket heldre, som det i allt

fall icke kan nekas, att dessa befälskorpser blifva försatta i en helt olika ställning, än de beräknat, då de nemligen icke få den tjänstgöring, som de hoppats att uteslutande egna sig åt. Man har visserligen sagt, och det är till en del sannt, att, då de icke göra något, de icke hafva mycket att fordra; men de begära ingenting heldre än att få göra sin tjänst och det är icke deras fel att upplösningen eger rum. Jag tror, att rättvisa och billighet mot ett upplöst regemente fordrar, att befälsgraderna icke alltför hårdt behandlas, och på denna grund får jag tillstyrka bifall till Utskottets betänkande.

Grefve Mörner: Af den siste talarens anförande skulle man kunna tro, att jag framkommit med något drakoniskt förslag; men jag begär likväl icke något annat, än att Riksdagen skall vidhålla sitt år 1871 fattade beslut, och detta gick icke ut på att frantaga någon hans afföningsförmåner utan att bibehålla dem oförminskade, men icke att deröfver tillägga befålet vid marin-regementet några nya förmåner och genom konstlade medel tillstålla ett avancement, som icke är af förhållandena påkalladt. Det vill synas, att det icke är så bedröfligt med den ställning hvori de ifrågasvarande kompanicheferne komma, då både Kongl. Maj:t och Stats-Utskottet haft den tanken, att desse icke skola, på sätt som för närvarande är stadgad i fråga om i tjänstgöring varande officerare, vid uppnådd pensionsålder afgå endast med pension utan tillförsäkras förmånen att få såsom pension behålla både lön och tjänstgöringspenningar till oförminskadt belopp, för att bereda hastigare avancement åt de i lägre tjänstegrad under dem stående. Det är detta öfverskott af fördelar, som man söker att bereda dem utöfver hvad befålet vid arméens öfriga korpser hafva, som jag anser såsom något icke gagneligt och icke tjänande att framkalla en god anda inom arméen. Jag hoppas att herrar militärer icke missräkna sig i fråga om den verkan, som deraf är att vänta!

Friherre Skogman: Med anledning af hvad den förste talaren yttrade, ber jag blott att få nämna, att dessa personer, som redan betalt afgifter till amiralitetskrigsmanskassan, icke kunna skiljas derifrån, samt att om pensionerna der äro något högre, så tillträdas de också fem år sednare, hvilket gör att skilnaden icke blir så stor. Här är icke fråga om något tillskott, utan endast att de skola få tillgodonjuta samma förmån, som kommit dem till del, i fall regementet bibehållits i aktiv tjänstgöring.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att, som utlåtandets tvenne punkter blifvit föremål för olika yrkanden, delning af propositionen komme att ega rum; och hade, beträffande den första punkten, yrkats dels bifall till densamma och dels afslag derå.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition

på bifall till 1:sta punkten och, då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Efter förmälan, att i afseende å den andra punkten yrkanden dels om bifall till densamma och dels om återremiss deraf blifvit gjorda, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 1 och 3 dennes bordlagda Utlåtande N:o 76, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om beredande af garnison i Carlskrona samt angående användandet af det vid 1871 års lagtima riksdag beviljade extra anslag af 65,000 R:dr till uppförande af stall- och ridhusbyggnader för fyra åkande batterier af Vendes artilleriregemente.

Mom. a.

Herr af Klint: Ehuru endast första punkten af detta Stats-Utskottets betänkande nu kan blifva föremål för beslut, torde jag likväl få tillåta mig att, på sätt vid behandlingen af dylika frågor är öfligt, tala om frågan i sin helhet.

Det föreliggande ärendet utgör det största bevis på faran af att lösrycka en särskild punkt ur ett omfattande förslag och deröfver fatta beslut. Beslutet om marinregementets upplösning och — jag tillåter mig att säga det — det brådstörtade verkställandet deraf, äro orsakerna till de svårigheter, som möta oss. Men det som är skedd kan icke ändras. För oss återstår icke annat, än att rätta hvad som kan rättas. Den Kongl. propositionen angifver en väg att lösa frågan, hvilken är väl värd att beaktas. Denna proposition har mycket blifvit klandrad och i allmänhet är det ock lättare att klandra än att försvara. Äfven jag skulle kunna hafva åtskilliga anmärkningar emot densamma, i synnerhet i formelt hänseende. Heldre likväl än att sysselsätta mig härmed, har jag uppfattat hufvudföremålet och hufvudtanken i den Kongl. propositionen. Denna är der uttalad så tydligt, att icke ens den af denna Kammarens ledamöter inom Stats-Utskottet, som skarpast uttalat sig emot den Kongl. propositionen, kunnat förneka, att han icke sett hvad meningen varit.

Hufvudföremålet för den Kongl. propositionen är — det lärer väl icke af någon kunna bestridas — att utan alltför stora kostnader bereda möjlighet af en omförläggning, mot hvad förut varit afsedt, af Vendes artilleriregementes åkande batterier. Utgående från denna tanke, som jag anser vara hufvudföremålet för den Kongl. propositionen, ber jag också att deröfver få yttra mig.

Ingen plats — detta är åtminstone min lifliga öfvertygelse — kan vara mindre lämplig än Carlskrona, att väljas för danande af ett fältartilleri. Jag förbigår helt och hållet talet om rekryterin-

gen, om remonteringen och om bristen på tjenlig exercisplats inom rimligt afstånd. Huru förvissad jag enskildt än må vara, att dessa saker, hvar och en för sig, och i synnerhet alla tillsammans, verka ofördelaktigt på det fältartilleri, som der komme att förläggas, i fall så blefve händelsen, så vill jag förbigå detta, derföre att jag kan motse det inkast, att jag deruti icke har någon erfarenhet. Andra skäl finnas deremot, som äro talande, och jag hoppas att dessa icke skola bestridas dermed, att tiden icke gifvit någon erfarenhet i afseende å dem.

Hvarför valde man då Carlskrona till station för fältartilleri? Den Kongl. propositionen vid förra riksdagen likasom den proposition, som nu utgör föremålet för våra öfverläggningar, gifva svaret derpå. Man afsåg det såsom garnisonstrupp på denna viktiga plats. Men, mine Herrar, jag frågar: kan det ur någon annan synpunkt än den rent tvingande ekonomiska nödvändighetens försvaras, att afse manskap vid ett specialvapen, och dertill ett specialvapen så viktigt som fältartilleriet, till garnisonstrupp? Jag tror det icke. Artillerivapnets natur fordrar äfven af nummerkarlen kunskaper, hvilka han icke kan erhålla med mindre än att han odeladt får egna åt sitt vapen den tid, som värden om materielen och hästarnes skötsel lemnar honom öfrig. Den svenska artilleristen har så mycket mera behof af att använda all möjlig tid för inhemtande af dessa kunskaper, som han är afsedd att i behofvets stund tjena till stam för en, hittills åtminstone, mycket öfivad beväring.

Men säger man, försvaret af Carlskrona bjuder, att der finnes artilleri. Ja, man kunde hafva rätt om nu vore fråga att dit förlägga fästningsartilleri; men så är icke fallet, utan här gäller frågan, att i Carlskrona dana ett fältartilleri, hvilket skulle samtidigt med sin daning der vara sysselsatt med garnisonstjenst; att derstädes dana ett artilleri, som är afsedt att följa den rörliga arméen, men aldrig att besätta fasta positioner. Jag måste således ur alla militäriska synpunkter — jag talar icke nu om de ekonomiska — motsätta mig tankar på att förlägga ett fältartilleri såsom garnisonstrupp i Carlskrona, i synnerhet ett som skall, jemte garnisonstjenstgöringen, dans till detta specialvapen.

Jag anser dessutom ur ekonomisk synpunkt Sverige ingalunda vara så fattigt, att det behöfver i detta fall uppoffra det militäriskt rätta för det ekonomiska. Men om man nu icke förlägger fältartilleriet till Carlskrona och ändå vill förlägga det till ett ställe, der kostnaderna blifva så ringa som möjligt, så har man i närvarande stund icke något annat val än Landskrona. Man frågar då, hvad blir det af husarerna, af den plan, som blifvit uppgjord att till detta ställe förlägga de tre nu spridda sqvadronerna af Husarregementet Konung Carl XV? derpå har jag icke något annat svar, än att det icke är första gången, som hvad man önskar strandar, derför att man måste uppoffra det nyttiga för det nödvändiga. Otvifvelaktigt är det nyttigt för ett kavalleriregemente, likasom för hvarje annat regemente, att vara så mycket samladt, som möjligt, men alldeles nödvändigt är det dock icke; och beviset derpå äro just dessa sqvadroner, hvarom nu är fråga. Då man icke kan nå alla mål, hvar-

efter man sträfvar, så måste man väl ställa så till, att det allra nödvändigaste bliver först tillgodosedt.

Flertalet af mina aktade kamrater inom Stats-Utskottet från denna Kammare, hafva beklagligen varit af motsatt åsigt mot mig. Man har såsom skäl för den motsatta åsigten framdragit aktningen för Riksdagens beslut, det outhärdliga skicket, hvori frågan skulle befinna sig samt bristen på alla möjliga upplysningar i afseende på beräkningar och dylikt. Aktning för en Riksdags beslut har jag lika mycket, som trots någon, men kan omöjligt drifva denna aktning så långt, att, om man upplyser mig om ett misstag, och detta misstag ännu kan rättas, jag, blott derföre att jag en gång har sagt det, skall vidblifva ett beslut, som jag själf anser mindre lämpligt. Icke heller bör lemnas oanmärkt, att en af reservanterna äfven tänkt sig möjligheten af att det skulle vara bättre att lägga dessa batterier i Landskrona än i Carlskrona. Redan i detta ligger ju ett bevis att omtanken om aktningen för Riksdagens beslut får lof att gifva vika i samma stund man bliver upplyst, att detta beslut kan vara mindre väl betänkt.

Frågan är icke utredd, säger man. Ja, mine Herrar, så länge har jag varit med att jag vet hvad det vill säga, då ett Utskott yttrar, att en fråga icke är utredd. Förrän man visar mig, att man har begärt alla de upplysningar, som man i dylika fall plägar infordra, förr eger man icke rätt att framkomma med ett dylikt skäl för afslag. För min del har jag sökt att, så godt i min förmåga stått, reda ut frågan. Men jag kunde icke göra mig hörd, enär man ansåg, att denna utredning borde hafva kommit från Kongl. Maj:t. Jag instämmer deri, att utredningen i den Kongl. propositionen var bristfällig, men den har blifvit supplerad af upplysningar, som blifvit infordrade och af den utredning, hvilken enskilda Utskottsledamöter framlagt. Då jag sålunda bestämdt vet, att jag åtminstone i min ringa mån försökt att göra klart såväl för mig själf, som för Utskottets öfriga ledamöter allt hvad som erfordrats, så kan jag icke antaga såsom giltig grund för detta afslag, att det har varit någon brist på upplysningar.

Man säger, att man icke vet, hvad konsekvenserna kunna blifva af ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Konsekvenserna af den Kongl. propositionen dela sig naturligen i två delar. Den ena, att fältartilleriet derigenom får en lämpligare station. Om nu så blir — eller för att ställa mig på min utgångspunkt — som det så blir, kan jag omöjligt finna, att denna del af konsekvenserna af den Kongl. propositionen kan vara annat än till förmån för det, som vi alla sträfva efter, nemligen försvarets bästa. Den andra konsekvensen af den Kongl. propositionen är den kostnad, som skulle kunna blifva en följd af att Riksdagen bifaller denna proposition, jemförd med kostnaden för beslutet i enlighet med den Kongl. proposition, som denna är afsedd att ändra. Jag har officiellt begärt att få upplysningar i detta hänseende. Dels de siffror jag på detta sätt erhållit, och dels siffror ur den Kongl. propositionen är det, som jag nu tager mig friheten att gruppera.

Den ursprungliga planen, sådan den var afsedd vid förra riksdagen, var att förlägga husarerna till Landskrona och artilleriet till Carlskrona. Den ungefärliga kostnaden för husaretablissemmentens ordnande beräknades till 180,000 R:dr, likväl under en förutsättning, som torde vara så mycket angelägnare att taga i beräkning, som den Kongl. propositionen sjelf betonar densamma, nemligen att försäljningssummorna för husaretablissemmenten i Ystad, Engelholm och Helsingborg uppgå till så högt belopp, att de kunna fylla den siffra, som verkligen erfordras, en förutsättning, som återfinnes uti den Kongl. propositionen. Kostnaden för exercisfält i Carlskrona med derå uppbyggda stallar 40,000 R:dr; fält-, tyg- och ammunitionsförråd, 25,000 R:dr; ändring af kasernen 5,000 R:dr; stall och ridhus 65,000 R:dr. Detta utgör, jemte ofvannämnde 180,000 R:dr, för den ursprungliga planens verkställande en summa af 315,000 R:dr. Utom hvad jag tog mig friheten att nämna, angående osäkerheten i afseende på beräkningen af de 180,000 R:dr, torde jag äfven få påpeka några ytterligare kostnader, som, enligt den ursprungliga planen tillkomma, ehuru man icke nu med siffror kan beräkna dem. Dessa kostnader äro transport till Carlskrona af den nu i Landskrona befintliga materiel och personal; den större svårigheten att i Carlskrona än i Landskrona anskaffa förhyrda hästar, och således efter all probabilitet, äfven en högre lega för dessa, jemte det att häfvandet af de i Landskrona redan upprättade kontrakt måhända torde erfordra någon mellangift. Härtill kommer något, som icke heller kan beräknas i siffror, men som likväl torde böra tagas i betraktande, nemligen att fältartilleriet icke kan blifva så dugligt, då det skall hafva till sin uppgift att vara garnisonstrupp i Carlskrona, som i fall det odeladt fick egna sig åt sitt yrke. Dessa äro de utgifter för en gång, som i den ursprungliga planen förekomma.

Utgifterna för en gång, enligt den andra planen skulle blifva, för inredning af kasernen i Landskrona 25,000 R:dr; för exercisplatsens utvidgande 23,750 R:dr; för stallar och ridhus 65,000 R:dr, summa utgift för en gång 113,750 R:dr. Härtill skall naturligtvis läggas kostnaden för iståndsättande af husaretablissemmenten i Helsingborg och Engelholm. Till hvad belopp denna kostnad uppgår kan jag ej med bestämdhet uppgifva. Jag förnekar icke, att jag har sett en kalkyl, nej, icke enkalkyl, utan en siffra; men det förefaller mig, att denna icke kan användas vid en jämförelse emellan kostnaderna å ena eller andra sidan. emedan, om jag icke misstager mig, — (och jag skall genast säga orsaken hvarför jag tror att jag icke gör det) — denna siffra torde hafva innefattat kostnaden att bygga icke blott nya stallar och ridhus, utan äfven ny kasern. Orsaken hvarföre jag tror, att jag har rätt i denna uppgift är, att jag uti ett officielt dokument har sett, hvilken kostnad uppbyggandet af stall och ridhus, för 2 sqvadroner skulle medföra, och denna siffra uppgick icke till det belopp, som här blifvit, såsom det erforderliga uppgifvet.

Vidare tillkommer kostnaden för garnison i Carlskrona. Det är naturligt, att jag icke kan säga hvad Kongl. Maj:t kan finna för godt att i detta afseende besluta, för den händelse att artilleriet icke kommer att der förläggas. Men för att sätta mig sjelf i tillfälle, att

åtminstone något så när göra en jämförelse, har jag skaffat mig officiell uppgift på hvad kostnaden skulle blifva om 200 man indelt trupp förlades såsom garnison i Carlskrona och ombyttes på vanliga tider, såsom våra kommenderingar i allmänhet. Denna kostnad uppgår till 112,239 R:dr årligen. Hvarföre jag tagit denna siffra 200 och utgått från den, härleder sig helt enkelt deraf, att detta i rundt tal är den styrka artilleri, som emellan exercistiderna skulle vara kvar i Carlskrona.

Men, mine Herrar, vid beräknet af detta årliga anslag kan jag icke förbise, att äfven om fältartilleriet enligt den ursprungliga planen skulle komma att förläggas i Carlskrona, der äfven skulle behövas en annan trupp. Orsaken, hvarföre jag så kan säga, är ett officiellt dokument, som jag har fått samtidigt med, att jag på min officiella requisition erhållit alla de upplysningar som i detta ärende kunde gifvas. Detta dokument innehåller en plan för hela förändringen för artilleriets öfverförande till Carlskrona, för marinregementets upplösning m. m. I 4 punkten af denna handling heter det "derjemte ansågs såsom oundgängligt, att en exerceerad truppstyrka, utöfver hvad för den dagliga bevakningen oundgängligt erfordrades, ej kunde i Carlskrona undvaras, såväl för de der varande dyrbara förråders säkerhet, som för att om i hast så skulle påfordras kunna tillfälligt förstärka sjöfästningarnes garnisoner.

Jag tror visserligen, att mången kan göra den invändningen, att denna exerceerade truppstyrka, som erfordras i Carlskrona utöfver den, som åtgått till garnisonstjänstens skötande, kan vara just detta fältartilleri, som der skulle förläggas, enär för bestridande af den vanliga vaktgöringen icke åtgår så många poster, att ju icke derutöfver skulle kunna finnas en disponibel styrka. Men till dem, som göra detta inkast vågar jag hemställa, huruvida det kan vara tänkbart, att man afsett, att detta artillerimanskap skulle utgöra denna exerceerade trupp, då denna är påräknad, att i händelse af behöfstärka sjöfästningarnes organisationer. Tror någon verkligen, att man skulle kunna skicka bort till en fästning belägen en mil ute i hafvet, manskap tillhörande ett fältartilleri, som kanske samtidigt skulle rycka ut i fält. Jag tror icke att detta af någon blifvit ifrågasatt.

Jag anser således, att den af mig uppgifna siffran af 112,239 R:dr möjligen kan vara större än den årliga kostnad, som uppkommer genom att förlägga en exerceerad trupp i Carlskrona, men tror att den mycket kan förminskas genom den subtraktion, som derigenom uppkommer.

Jag har nu, så godt jag kunnat, redogjort för min åsigt i afseende på frågan i sin helhet. Jag har, äfven om jag icke kunnat underlåta att önska, att den Kongl. propositionen varit fullständigare, likväl med nöje helsat densamma, emedan jag af densamma funnit, att man är på väg att rätta hvad som vid förra tillfället af ekonomiska skäl gjorde sig gällande, och att man nu inslagit en väg, som synes mig lända till fördel för det hela. Innan jag slutar, ber jag att få säga, att jag har så mycket större skäl att antaga, att det endast varit ekonomiska skäl, hvilka föresväfvat den man, hvilken ut-

arbetat det första förslaget, som jag aldrig hört honom anföra eller i den Kongl. propositionen kunnat återfinna några militäriska skäl.

Jag vet, att min aktade vän här framför mig kommer att bemöta en af mina uppgifter och jag anser mig skyldig att på förhand besvara hans invändning. Denna afser, att jag såsom garnisonstrupp i Carlskrona beräknadt endast 200 man, under det att, enligt hans ut-sago, den för Carlskrona afsedda artilleristyrka, som är kvar emellan exercistiderna, uppgår till 280 man. Ja, det var 280, men det är icke mer än 200, ty, enligt hvad ett sednare förslag gifver till-känna, har man beslutat att permittera så stort antal, att icke flera än 200 återstår emellan exercistiderna.

Sedan jag nu redogjort för frågan i sin helhet, ber jag att med några ord få beröra första punkten i Utskottets betänkande. Denna handlar om garnisonen i Carlskrona. Behovet af en sådan å denna vigtiga plats tror jag icke kan af någon motsägas. När den icke kunnat bestridas af motståndarne till den Kongl. propositionen, tror jag att jag skulle misstaga mig alltför mycket, om jag antog att någon på detta rum skulle kunna bestrida den. Huru står det till i närvarande stund med garnisonen i Carlskrona? Den utgöres af spill-rorna utaf marinregementet. I min reservation har jag uppgifvit denna återstod till 130 man. På grund af sednare uppgift ber jag likväl att få ändra denna siffra. Den har nu nedgått till 125 man, hvaraf 45 korporaler och 80 soldater. Denna officiela uppgift, som lemnats af öfverkommendanten i Carlskrona, upptager såsom minsta behöfliga garnisonsstyrka derstädes 112 man och på sjöfästningarne 64. Om jag nu icke tager sjöfästningarne i betraktande, derföre att det aldrig varit afsedt att på dem förlägga några af arméens trup-per, så måste jag dock uppehålla mig med den siffra, som den för-nämsta militära auktoriteten på stället uppgifvit såsom den minsta garnisonsstyrkan, eller 112 man; 80 man, om alla äro friska, är hvad som återstår jemte 45 korporaler. Jag hemställer till hvar och en af eder, mina Herrar, om dessa korporaler och soldater skulle kunna bestrida den tjenstgöring, som här är i fråga. Jag för min del kan icke tro det. Men det är af vigt att i Carlskrona finnes en garnisonstrupp. Jag skulle missbruka edert tålamod om jag sökte bevisa detta. Behovet är så i ögonen fallande, att hvar och en som *vill* se det *måste* se det. Hvad har nu Kongl. Maj:t begärt för att ad interim uppehålla denna garnison? jo att få bekosta densamma af ett anslag som är reserveradt för staten. Hvad är det åter, som Ut-skottet föreslår, i fall jag får kalla Utskottets ord ett förslag: då det i motiveringen erkänner behovet af en garnisonsförstärkning; jo det hänvisar Kongl. Maj:t att taga af under händer varande medel. Det är, med förlof, en hänvisning som Kongl. Maj:t icke behöfver, ty Kongl. Maj:t är oförhindrad, att bestrida kostnaden för oförutsedda utgifter med under händer hafvande medel. Men Kongl. Maj:t har förutsett behovet, fastän han icke kunnat på skarp siffra uppgifva detsamma, och Kongl. Maj:t har derför frågat: vill ni låta mig taga af detta anslag, för att icke rubba det öfriga? Den, som läser den Kongl. propositionen i akt och mening att derur taga hufvudtanken, han skall läsa på detta sätt, äfven om han möjligen skulle hafva

önskat att meningen varit något klarare uttryckt. Jag är således af den åsigt, att äfven i denna punkt ett bifall till den Kongl. propositionen är af behofvet påkalladt. Men jag erkänner mer än väl att en brist finnes i den Kongl. propositionen, och att Riksdagen icke bör lemna ett kreditiv så stort och för en tid så aflägsen, att man icke gerna vet och icke nu kan beräkna, hvart det bär, om man skulle bifalla detsamma. Deremot anser jag, och jag har stöd i denna min åsigt i det yttrande som Herr Chefen för Landtförsvars-departementet afgifvit i denna Kammare, att Kongl. Maj:ts afsigt icke kan vara någon annan än att till näst sammanträdande Riksdag aflåta ett fullt ordnad förslag, huru med denna fråga skall förhållas, och att kostnaden således icke kan belöpa sig till annat än hvad som erfordras till dess att nästa statsreglering tager sin början.

Till följd häraf anhåller jag hos Herr Grefven och Talmannen om proposition på bifall till min vid Utskottsbetänkandet fogade reservation.

Grefve Posse: Då jag nu går att förena mig med den siste ärade talaren och att yrka bifall till hans reservation, anhåller jag att få i likhet med honom yttra mig om båda punkterna af Utskottets föreliggande betänkande, ehuru det är blott den ena som nu först skall afgöras. Anledningen, hvarför jag förenar mig med honom uti hans reservation är den att han tydligt och klart säger hvad han vill, och i sjelfva klämman sagt ut hela saken, då deremot Utskottet blott gifvit obestämda antydningar; häruti ligger orsaken hvarför jag föredrager Herr af Klints reservation. Hvad åter sjelfva frågan angår, så anhåller jag att få göra liksom Herr Krigsministern vid ett föregående tillfälle; det var då en ledamot från Blekinge, hvilken nu ej är närvarande, men som, när han är det, alltemellanåt brukar taga Kammarens tid i anspråk, här gjorde anmärkningar mot det Kongl. förslaget. Krigsministern sade nemligen då att han ville ställa frågan på sin rena enkelhet och utan sammanhang med annat; det vill jag äfven göra, men den ställer sig dervid för mig något annorlunda, ehuru jag kommer till samma resultat. Han sade, att det blott gällde huruvida artilleriet skulle förläggas till Karlskrona eller Landskrona, men mig synes det som om här äfven vore en annan sak att beakta och som bör ställas fram i sin rena enkelhet. Kongl. Maj:t erhöll vid föregående riksdag ett anslag beviljadt, och detta anslag har Kongl. Maj:t ej funnit böra användas på det ställe, för hvilket det beviljades, utan på ett annat; Kongl. Maj:t har då ingått till Riksdagen och förklarat sin åsigt vara i så mätto förändrad. Mig synes det som här förelåg en konstitutionel principfråga af ej så ringa betydelse. Om jag och många med mig anse det vara af vigt att då anslag beviljas pröfva alla de skäl som kunna förefinnas för eller emot och att vid beviljandet den största sparsamhet bör iakttagas, om jag anser detta vara af vigt, så går jag dock ej så långt i mitt följande af Kongl. Maj:ts handlingar, att jag inlåter mig i pröfningar om det skall vara på ena eller andra stället, då frågan dock är om samma sak. Här talas ofta om en regerande Riksdag, om nödvändigheten

heten af att ej lägga allt för mycket band på konungamakten, och detta tal får man ej så sällan höra just af den främste reservanten mot Utskottets hemställan i andra punkten. Nu vill jag emellertid fråga, om ej i ett sådant fall som detta, der penningarne redan äro beviljade, man bör hysa det förtroende till Kongl. Maj:t, att man anser honom kunna använda dem på rätta stället, och om ej just bristen på ett sådant förtroende vore en af ingredienserna i en regerande Riksdag? För min del förefaller det, som om så skulle vara. Jag tror att Riksdagen, att folkrepresentationen bör vara så mycket som möjligt angelägen att se till, när anslag beviljas, att det då ej är några öfverflödiga eller onödiga, som man beviljar, men jag tror äfven, att man ej så bör gå in i petitesser, att man ej tilltror Kongl. Maj:t att kunna bestämma, om anslaget bör användas på ena eller andra stället. Det förutsätter specialkunskap, som jag tror att Riksdagen ej bör göra anspråk på att ega framför Kongl. Maj:t. Jag anser således att Kongl. Maj:ts förslag i den form det nu föreligger mycket väl kan beviljas, utan att jag därför behöfver bryta min pligt såsom representant, och kommer jag att äfven i nästa punkt rösta för Kongl. Maj:ts förslag.

Den af mig förut omnämnda reservationen af Grefve af Ugglas förefaller ganska märkvärdig, och jag ber att med några ord få genomgå densamma. Grefve af Ugglas yttrar deruti, och flere af Stats-Utskottets ledamöter hafva förenat sig med honom: "men, vid sådant förhållande, då frågan icke ens för Herr Departementschefen synes fullt utredd och klar, och, än mindre, fullt bjudande skäl blifvit för Riksdagen framlagda, kan väl Riksdagen då, med bibehållande af aktning för sig sjelf — en aktning, som genom lättfärdigt handlingssätt förspilles — upprifva ett beslut, som den för ett år sedan fattade". Jag kan fatta, att en sådan reservation kunnat afgifvas i nederlagets ögonblick, då Stats-Utskottets majoritet öfvervaun den värde reservanten, men jag är förvissad om, att han då ej gjorde sig fullt reda för de konsekvenser, som ur dessa ord kunde dragas; jag begagnar med flit ordet "konsekvenser", ty han begagnar sig af detta ord i sin reservation. Om det är sannt, att Riksdagen genom att upprifva detta beslut, skulle förlora aktningen för sig sjelf, så följer ju deraf att regeringen förlorat denna aktning för sig sjelf, då den kunnat handla på detta sätt. Jag är öfvertygad om att den värde reservanten ej tänkt på dessa konsekvenser, men nog kan det tydas så. Då den första propositionen afgafs, var krigsministern en annan än den som nu är, och då i militära frågor regeringen väl rättar sig efter den ledamot, till hvars departement ärendet särskildt hör, är det alldeles klart, att, då den föredragande ledamoten i fjor var en annan än i år, och då den nuvarande departementschefen kommit till helt andra åsichter, ligger det ej någon inkonsekvens i regeringens sätt att gå tillväga. Samme reservant säger vidare: "Att en genomgående pröfning före beslutets fattande är af högsta vikt, icke allenast för Riksdagen utan möjligen ännu mera för Kongl. Maj:t, synes för mig klart. Ty om denna Riksdag, såsom ett slags förtroende-votum, skulle bevilja hvad Kongl. Maj:t begärt, utan att hafva

väl genomtänkt de konsekvenser hvartill beslutet leder, men en kommande Riksdag o. s. v.“ Här synes den värde ledamoten sålunda vilja stödja sig på den åsigt, att anslagets beviljande skulle kunna hafva mycket större utgifter i sitt följ, än hvad man nu väntar sig. Om den värde ledamoten går tillbaka till sin egen riksdagshistoria skall han säkert finna att just han varit med om beviljandet af mångfaldiga anslag på 4:de hufvudtiteln, som kunnat haft större utgifter till följd än detta anslag. Hans slutledning tyckes för öfrigt tyda på att här borde hafva föregått en vidlyftigare utredning, men jag får då för min del säga, att jag finner det vara nästan mycket att begära ytterligare utredning, när frågan endast gäller öfverflyttning af ett obetydligt anslag från ett ställe till ett annat. Slutligen får jag säga, att min uppfattning af ordet “förtroendevotum“ är en helt annan än reservantens, då han tycktes mena, att det vore ett förtroendevotum, om man medgäfvde Kongl. Maj:t rätt att flytta ett anslag af så ringa betydenhet som detta; jag har ett helt annat begrepp om ett förtroendevotum. Hvad som nu föreligger är helt enkelt en framställning af Kongl. Maj:t, att han anser dessa 65,000 R:dr lämpligare kunna användas i Landskrona än i Karlskrona, och då jag verkligen anser att Kongl. Maj:t vida bättre är i tillfälle att bedöma denna sak än representationen, förenar jag mig i att yrka bifall till Herr af Klints reservation.

Grefve af Ugglas: Jag vill till en början endast med ett par ord besvara den siste talaren. Han sökte, så vidt i hans förmåga stod, att göra denna fråga till en stor obetydlighet och sade, att här endast vore fråga om att öfverflytta 65,000 R:dr från ett ställe till ett annat, och att, när Riksdagen beviljat ett anslag, så vore det Kongl. Maj:ts ensak att använda det på det ställe han ansåge bäst och lämpligast. Jag hemställer dock till den värde talaren, om Riksdagen hade beviljat ett anslag af visst belopp för inrättande af ett läroverk till exempel i Skåne, och det per analogiam fölle Kongl. Maj:t in att i stället anlägga läroverket i Norrland, huruvida icke då Riksdagen skulle kunna anse sig hafva något med den saken att göra.

De öfriga delarne af hans yttrande vill jag icke särskildt upptaga till besvarande annat än i ett fall, der han drog en oriktig slutledning af mina ord, ehuru konsekvensen af hvad han sedermera sade jäfvade det omdöme, som han till en början fällde öfver mitt yttrande. Han sade nemligen att, då jag uti min reservation förklarade, att under sådana förhållanden borde icke Riksdagen, med bibehållande af aktning för sig sjelf, uppriva ett beslut, som den för ett år sedan fattat, så skulle, i fall man droge ut konsekvensern ahäraf, dessa ord också kunna lämpas på Kongl. Maj:t och således äfven han, ifall han från en riksdag till en annan ändrade tankar, måste anses brista uti aktning för sig sjelf. Den värde talaren nämnde likväl sjelf, att sedan sistlidne riksdag har en ny departementschef öfvertagit ledningen af Landtförsvars-departementet, och då det är ganska gifvet, att en departementschef kan hafva olika tankar mot en annan, så torde till följd häraf talarens hela anspelning förfalla. Den ursäkt slutligen, som han sökte vilja gifva åt min reservation, deri

att densamma icke skulle varit öfvertänkt, utan tillkommen helt hastigt, kan jag icke ärligen antaga, enär jag helt öppet får erkänna, att min reservation var skriven redan innan saken förekom i Stats-Utskottets plenum, och att den var noga öfvertänkt. så att jag anser mig skyldig att svara för hvarje ord i densamma.

För att nu öfvergå till den förste talarens yttrande, så framlade han de skäl, som skulle förmått flertalet af denna Kammars ledamöter inom Stats-Utskottet att uttala sig för en åsigt, motsatt den som han själf hyser. Det första skäl, som han härvid uppgaf, var, att man hade motvilja emot att ändra ett föregående riksdagsbeslut. Jag medgifver fullkomligt, att han häruti har rätt, och för min del har jag mer än en gång inom denna Kammare uttalat, att jag ansåge det för en allvarlig sak för Riksdagen att ändra ett beslut, som helt nyligen blifvit fattadt, emedan ett sådant förfarande ovilkorligen måste i de flesta fall gifva tillkänna att Riksdagen, då den fattade det förra beslutet, gått temligen lättsinnigt tillväga och icke undersökt för handen varande förhållanden. Jag drifver emellertid icke denna sats så långt, att jag vill påstå, att en ändring uti intet fall bör ega rum, ty jag erkänner helt öppet, att det kan inträffa till och med inom kortare tid än ett år, att nya förhållanden uppstå och nya skäl tillkomma, som förut icke varit kända, och hvilka verkligen göra ändring af ett beslut fullt berättigad. Jag önskar likväl, att, innan en sådan ändring sker, Riksdagen med mer än vaulig omsorg pröfvat den föreliggande frågan och det nya beslut, som den tänker fatta, på det att den må vara fullt säker om, att den icke åno afgör saken på ett sätt som kanske åter inom kort tid föranleder en ändring.

Frågan gäller således här, huruvida några sådana nya omständigheter eller skäl föreligga, som skulle kunna öfvertygande framtvunga en förändring uti det beslut, som förra Riksdagen fattat. För att ådagalägga att så verkligen förhåller sig, stöder sig Kongl. Maj:t i sin proposition i första rummet på behandlingen af frågan om kavalleri-etablissemangens förläggande till Landskrona, hvilket Kongl. Maj:ts förslag vid så väl denna som föregående riksdag blifvit afslaget. Chefen för Landtförsvars-departementet säger med anledning häraf, att han af detta ärendes behandling inom representationen nödgas "draga den slutsats till ledning för sitt vidare förfaringsätt, att medel för den åsyftade sammandragningen af husar-regementets spridda sqvadroner icke äro att motse, förrän möjligen under en aflägsen framtid". På grund häraf och derjemte på de militära skäl, som sedermera anföras i afseende på sjelfva artilleriet, anser sig Herr Departementschefen nu föranlåten att föreslå ändring uti den proposition om förläggande af 4 batterier artilleri till Karlskrona och uppbyggande af stall och ridhus derstädes, hvilken proposition af föregående riksdag blifvit godkänd. Jag fruktar likväl, att förhållanden skulle kunna inträda, som skulle visa Kongl. Maj:t, att dess uppfattning af hvad Riksdagen beslutit i denna fråga möjligen vore något förhastad. Hvad är det nemligen, som dessa riksdagar i förevarande fall uttalat? Sistlidne riksdag erkände, såsom departementschefen själf omnämner, fullkomligt det militäriskt riktiga uti att förlägga de tre kavalleri-sqvadronerna till Landskrona, men angaf såsom skäl

för sin vägran att godkänna detta, att så många andra stora utgifter då förefunnos att man ansåg denna mindre nödig. Innevarande riksdag åter förklarade såsom skäl för sitt afslag att, då en ny militärorganisation möjligen skulle kunna föranleda till uppsättandet af flera kavalleri-skvadroner, det icke vore lämpligt att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, då deruti inginge förslag om att försälja de nuvarande husar-etablissemanten i Engelholm och Helsingborg. Riksdagen uttalade således icke någon annan åsigt i afseende på det nyttiga uti att sammanföra kavalleriet på ett ställe, men afslog emellertid af nyss nämnda skäl Kongl. Maj:ts proposition.

Jag medgifver villigt, att detta skäl, som af nuvarande Stats-Utskott anfördes och af Riksdagen gillades, är ett ganska dåligt skäl, och jag reserverade mig äfven mot detsamma, men jag ansåg äfven, att Kongl. Maj:t kunde vara berättigad att finna, att något annat skäl än detta egentligen måtte hafva varit vållande till beslutet. Om man då frågas, hvilket detta skäl var, så, oaktadt jag icke vill förneka, att äfven andra orsaker förefunnos, ber jag dock att få draga till minnes hvad som här förekom under diskussionen i fråga om husar-etablissemanten i Landskrona. Vid behandlingen af denna fråga inom Stats-Utskottet hade man fått väl icke full reda på, men dock en viss misstanke om, att i och för artilleriets etablerande i Carlskrona skulle komma att erfordras kostnader utöfver dessa 65,000 R:dr, som föregående riksdag beviljat, nemligen dels för kompletterande af byggnader och dels för beredande af exercisplats, men utan att man likväl kände dessa utgifters belopp eller huru nödvändiga de voro. Under sådana förhållanden ansåg jag, som då talade för afslag, i likhet med den värde talare, som först öppnade diskussionen, att man icke, genom att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, skulle, för den händelse att det visade sig, att dessa ekonomiska skäl vore af den vikt, att Riksdagen icke ville på de nya anslagsfordringarne ingå, fastläsa frågan.

Jag får således fasta uppmärksamheten på, att äfven vid denna riksdag afsåg Kamrarnas beslut snarare ett försigtigt uppskof än ett egentligt afslag, och jag fruktar för, att det skulle kunna hända att, i fall Kongl. Maj:t förelade nästa riksdag det förslag, som ovilkorligen i alla fall måste följa af Landskronas användande för artilleri, nemligen om förbättrande af husar-etablissemanten uti åtminstone Engelholm och Helsingborg, hvilka kostnader Kongl. Maj:t äfven uti denna proposition erkänner icke obetydligt öfverstiga den summa, som erfordras för hela husar-regementets förläggande till Landskrona, Riksdagen då skulle kunna svara, att på den saken äro vi alldeles icke beredda att ingå, och hvarföre framlade Kongl. Maj:t icke detta förut, i hvilket fall vi heldre tagit Landskrona till husar-etablissemant än bekostat en dyrbar reparation på de andra ställena. Att Kongl. Maj:t skulle kunna få ett sådant svar af Riksdagen, anser jag alldeles icke möjligt.

Kongl. Maj:t anför sedermera andra rent militära skäl i och för nödvändigheten af att vidtaga denna förändring. Han säger nemligen, att "det artilleri, som skall uppsättas, både naturligast snarast och bäst danas på en plats, der det sedan länge varit hemmastadt. och i en ort, der rekrytering och remontering visat sig lätt och till-

fredsställande till följd af folklynnets beskaffenhet“. Jag erkänner, att uti detta skäl ligger mycken sanning, och jag vet, att det regemente, hvarom nu är fråga, genom det sätt, på hvilket det uppfattat sin skyldighet, är särdeles uppbytt inom provinsen, men detta oakadt är jag icke fullt viss på, att i en provins, der redan 4,000 man indelta trupper äro förlagda, och der ytterligare 1,200 man värfvade trupper äro garnisonerade, det under en tid, då arbete är särdeles efterfrågadt och dyrt betalas, skall vara så alldeles lätt att uppsätta en ny värfvad styrka af 400 man och sedermera ombesörja rekrytering för densamma. Dertill kommer ytterligare, att det väl kan hända, att en betydlig skilnad uti folklynnets förefinnes mellan Blekinges och Skånes innevånare, men att likväl, då redan ett i Carlskrona förlagdt regemente, som troligen hufvudsakligast rekryterades inom Blekinge, blifvit upphäfdt, och dertill genom denna riksdags beslut det antal båtsmän, som af provinsen borde underhållas, blifvit inskränkt till hälften, det torde vara ganska möjligt, att en rekrytering inom Blekinge under sådana förhållanden skulle kunna ske lätt och till och med lättare än i Skåne. Jag är äfven fullt öfvertygad om att, om detta regemente, såsom troligt är, till Carlskrona medtog sina goda traditioner, så komme det att inom ganska kort tid äfven uti Blekinge förvärfva den ankläng, som det nu eger inom Skåne och således anställning der blefve lika begärlig som den för närvarande är.

Hvad åter beträffar de öfriga skälen, som Kongl. Maj:t angifvit, så måste jag erkänna, att jag icke kan tillmäta dem någon stor betydelse. Det första af dessa skäl är, att “vapnets utveckling och fulländning underlättas genom tillfället att kunna sammanföra och öfva det gemensamt med trupper af andra vapenslag“. Med de utbildade kommunikationer, vi nu ega, tror jag dock icke att, äfven om regementet förlägges annorstädes än i Skåne, det skall vara svårt att bereda denna samöfning med andra trupper. Kongl. Maj:t säger slutligen, att Landskrona vore att föredraga, derföre att “det genom jernväg eger direkt förbindelse med hufvuddepöten i Christianstad“. Jag vill härmed erinra om, att jernvägen till Carlskrona öppnas inom ett par år, och att dessutom artilleriets hufvuddepöt för närvarande väl icke ligger i Christianstad utan dels i Stockholm och dels på Carlsborg, från hvilka ställen vägen ej är längre till Carlskrona än till Christianstad.

Nu vill jag medgifva att utom de skäl, som Kongl. Maj:t anført, det finnes ännu andra, som synas tala för Landskrona, och min ärade vän här bakom mig har anført några sådana. Jag vill dock endast fästa mig vid ett af dessa, som jag tillmäter någon vikt, hvaremot jag knappt anser behöfligt att påpeka, att han påbördat anhängarne af åsigten om Carlskronas företråde ett motiv, som sannerligen ingen af oss tänkt på, då han yttrade, att för artilleriets förläggande till Carlskrona talade behöfvat af försvar för denna viktiga plats. Att med fältartilleri försvara denna stad tror jag dock att ingen ens har tänkt på utan meningen med fältartilleriet är väl, att det från sin förläggningsort lätt skall kunna dragas till de punkter, der arméen i händelse af krig sammanföres. Den värde talaren har emellertid,

såsom jag nämnde, anført ett skäl, hvilket jag vill bemöta, och jag medgifver, att detta har en stark militärisk anklang. Han sade nemligen, att artilleriet är ett specialvapen, och att det icke vore rätt att använda detta såsom garnisonstrupp. Han afsåg väl, att det skadliga uti en sådan tjänstgöring skulle bero derpå, att regementet skulle nödgas bestrida vakthållning, ty garnisoneradt måste väl regementet i alla händelser vara, antingen det förläggas till Carlskrona eller får kvarstanna i Landskrona och Christianstad. Jag önskar lika med den värde talaren, att detta special-vapen får egna sin tid odelad åt sin bestämmelse, men detta desideratum kan icke fullständigt uppnås hvar helst än artilleriet förläggas. Om jag icke misstager mig, så utgöres redan nu från batterierna i Landskrona en daglig vaktstyrka af öfver 20 man, och enligt de uppgifter, som Herr af Klint sjelf lemnat, skulle den dagliga vaktstyrkan, som i Carlskrona vore behöflig, uppgå till 28 man. Det vore visserligen bättre, om äfven dessa icke skulle behöfva utgå, men då man vet, att enligt Kongl. Maj:ts första förslag var afsedt att till Carlskrona föra 4 batterier eller 420 man, af hvilka enligt samma förslag en tredjedel skulle permitteras, så torde man finna, att det ej blefve så särdeles menligt för regementet, om återstoden af manskapet, 280 man, korporaler och spel inberäknade, finge hvar 7:de eller 8:de dag vara på vakt.

Man må emellertid tänka om detta hvad man vill, så finnes dock en annan sida af frågan, som äfven måste beaktas, nemligen den ekonomiska. Det vore visserligen önskligt, om man, såsom den siste talaren ifrågasatte, kunde undanskjuta konsekvenserna, men så kan man dock icke göra, ty denna fråga har visserligen konsekvenser. Det är redan uppgifvet af talaren bakom mig, att det skulle erfordras kostnader icke blott för kompletterande af etablissemnet i Landskrona, utan äfven för att nybygga eller, som det numera skall kallas, reparera husar-etablissemnet åtminstone i Helsingborg och Engelholm, ett behof, som redan för 6 år sedan af regementschefen var angifvet såsom trängande, och som af Kongl. Maj:ts sjelf blifvit i dess proposition upptaget, dock utan att angifva kostnaden, hvilken likväl erkännes stiga till högre belopp än som erfordras för alla svadronernas förläggande till Landskrona. Det påfordras ytterligare, såsom han äfven angifvit, ett årligt anslag för uppehållet af garnisonstjänstgöringen i Carlskrona. Genom att sammanräkna alla dessa belopp fick talaren en kalkyl, der han å ena sidan ställer upp en bestämd slutsiffra, men å andra sidan sade sig icke kunna uppgifva någon exakt summa. Fäster jag mig likväl vid hvad han uppgaf, så förefaller det mig otvetydigt, att utgifterna för det nya artilleri-etablissemnet i Landskrona måste blifva större, än hvad han förmenade. Han sade endast, att 25,000 R:dr skulle erfordras för utvidgning af kasernen och 23,000 R:dr för beredande af exercis-plats, men såvida 4 åkande batterier skola förläggas i Landskrona i stället för de 2 fotbatterier, som nu finnas der, så blir naturligtvis parken betydligt större än nu, och behof måste uppstå af verkstäder och dylikt. Vare sig likväl dermed huru som helst, så uppkommer i alla fall till följd häraf ett ganska stort anslagsbehof, hvarom

Kongl. Maj:t måste göra framställning till nästa Riksdag, och då frågar jag: kan Kongl. Maj:t dervid bygga på det svar, som representationen nu afgifvit i denna fråga, och äfventyrar Kongl. Maj:t icke, att, när han framkommer med dessa anslagsfördringar, Riksdagen kan svara: hvarföre uppgåfvos icke dessa konsekvenser för oss vid föregående riksdag? Representationen kan nemligen säga: hade vi med dessa konsekvenser för ögonen kunnat öfverskåda frågan i sin helhet, så hade vårt beslut måhända blifvit annorlunda, de kostnader, som nu framläggas, kunna vi icke åtaga oss, och Kongl. Maj:t får sjelf bära följderna af sitt förhastade handlingsätt. Jag säger icke, att Riksdagen handlade rätt, i fall den gåfve ett sådant svar, men hvar och en af oss, som någon längre tid deltagit i förhandlingarne och känner Riksdagens skaplygne, måste erkänna, att ett sådant svar ingalunda vore stridande mot Riksdagens vana och ej heller något som aldrig under föregående tid inträffat. Det är emellertid för att förekomma detta, samt på det att såväl Riksdagen må kunna med fullt öppna ögon för hela förslaget och alla dess konsekvenser fatta sitt beslut, som ock Kongl. Maj:t må hafva en säker rättsgrund till stöd för sina vidare framställningar till Riksdagen, som jag yrkar, att beslut icke må fattas i frågans närvarande skick. På grund häraf anser jag äfven, att ett uppskof uti artilleriets organisation, som naturligtvis till någon del skulle blifva följden af ett afslag å denna Kongl. Maj:ts proposition, vore ett mindre ondt än de obestämda förhållanden till hvilka man kan komma på grund af bifall till Kongl. Maj:ts proposition i närvarande stund.

Då jag har denna åsigt i hufvudfrågan, så kommer jag till min uppfattning af den del, som beröres i första punkten af Utskottets betänkande. Då jag icke kan antaga, att det beslut, som föregående Riksdag på grund af Kongl. Maj:ts då framställda proposition fattade, ännu är tillintetgjordt, och då det således ännu står fast, att Kongl. Maj:t kan i Carlskrona förlägga den ifrågavarande artilleristyrkan, så finnes, så vida man fullföljer detta, icke behof af den ökade garnison, som Kongl. Maj:t föreslagit. Jag har en viss obenägenhet för att, genom att nu helt och hållet fränse från denna sak; liksom gifva på hand, att jag anser förslaget i andra punkten afgjordt, och jag har så mycket mindre ansett mig tvungen dertill, som, äfven för den händelse att Kongl. Maj:t icke anser lämpligt att under osäkerhet om huruvida artilleriets slutliga plats skall blifva Carlskrona eller Landskrona, förflytta de 180 man, som nu finnas på sednare stället till Carlskrona för att kanske åter flytta dem tillbaka, det väl icke är omöjligt, att med återstoden af marin-regementet och kommanderingar af båtsmän under detta och nästa år uppehålla garnisonstjänstgöringen i Carlskrona.

På dessa skäl och på det att konsekvens i Riksdagens handlingsätt må ega rum, är det som jag äfven i afseende på innehållet af denna punkt yrkar afslag å Kongl. Maj:ts proposition och bifall till Utskottets förslag.

Friherre Funck: Då jag anhållit, att i denna fråga få yttra några ord, ligger det i sakens natur, att jag hufvudsakligen fäster

mig vid den ekonomiska sidan af frågan och icke mycket vidrör den militäriska, enär jag naturligtvis icke i det sednare afseendet kan vara särdeles bevandrad. Jag tillåter mig dock anmärka, att jag anser denna del af frågan redan förut vara väl pröfvad, och så väl pröfvad, att icke mycket mera dervid borde vara att säga. Jag behöfver icke erinra eder, mine Herrar, att det Särskilda Utskottet vid sistlidna års lagtima riksdag, sammansatt af män till hvilkas omdöme i dylika frågor man har rätt att sätta full tillit, tillstyrkte bifall till Kongl. Maj:ts proposition om anslag till stall och ridhus i Carlskrona. Ehuru det Särskilda Utskottet hufvudsakligen stödde sitt tillstyrkande på ekonomiska skäl, gjordes likväl äfven något afseende derpå att platsen väl lämpade sig för ett artillerietablissemment. Jag är fullt öfvertygad, att, om de militära olägenheter förefunnes, hvilka nu så starkt frambållas, så hade de säkerligen äfven då blifvit beaktade. Jag är så mycket mera derom förvissad, som frågan om artilleriets organisation ganska noga af Särskilda Utskottet pröfvades, ty en ganska vigtig del af Kongl. Maj:ts proposition i denna del nemligen om hela artilleriets förändring till *åkande* afslogs. Jag tror således, som jag redan nämnt, att denna sak bör vara temligen klar. Jag har emellertid ett ännu vigtigare skäl för min åsigt. Jag är fullt förvissad derom, att hade Kongl. Maj:t eller den departements-chef, som före denna riksdag behandlat denna fråga, funnit de militära olägenheterna så stora, hade han äfven framlagt dem för Riksdagen. Hufvudskälet till den Kongl. proposition som nu föreligger till behandling är alldeles oförtydbart, så vidt jag kan läsa dess innehåll, Riksdagens afslag på det begärda anslaget till ett husar-etablissemment i Landskrona. Det är visserligen sagdt, att åtskilliga militära fördelar äfven skulle uppnås om artilleriet förlades till Landskrona, men några svårare olägenheter af ifrågavarande batteriers förläggning till Carlskrona omtalas icke. Hufvudskälet lär väl i alla fall som sagdt är vara Riksdagens suspensiva afslag å förenämnda anslagsbegäran, och jag är i detta afseende af samma uppfattning som den föregående talaren.

Öfvergår jag nu således till den ekonomiska sidan af saken och redogör för de motiver, på hvilka jag yrkar bifall till Utskottets förslag, så kan jag icke underlåta att i förbigående beröra några få punkter af den förste talarens anförande. Han började med det yttrandet, att förläggandet af artilleri till Carlskrona vore ur alla synpunkter förkastligt, och att ingen plats dertill är mindre lämplig. Min obekantskap med militära ämnen gör att jag, såsom jag förut yttrat, icke i detta afseende kan inlåta mig i någon kontrovers med honom, men jag kan icke nog beklaga, att han icke, då frågan vid förra riksdagen afgjordes, framdrog dessa olägenheter, utan stilla-tigande lät denna Kammare och Riksdagen fatta sitt beslut. Hans hufvudskäl syntes vara att det icke vore lämpligt att använda ett specialvapen till upprätthållande af garnisonstjenstgöring. Derom vill jag naturligtvis icke polemisera, men anmärker blott att Göta artilleri är förlagdt i Göteborg, hvarest det användes till garnisonstjenst, och, så vidt jag vet, kan ingenting invändas emot detta regementes duglighet. Hans yttrande att det vore mindre lämpligt att

använda fältartilleri till försvaret af Carlskrona är redan af föregående talare bemött. Jag tror icke att någon har tänkt på att fältartilleriet skulle vara afsedt för försvar af Carlskrona, utan att afsigten med dess förläggande dit, varit att vinna den fördelen, att fältartilleriet vid en mobilisering af arme-korpser skulle vara mera *spreadt*, och att det således på detta sätt vore mera användbart, än om det vore koncentreradt på några få platser. Af denna orsak äro två batterier af Svea artilleri-regemente förlagda till Norrland, utan att, för såvidt jag vet, stora olägenheter deraf försports. Samme talare erkände nödvändigheten af att sammanföra husar-skvadronerna på ett ställe och helst i Landskrona, men detta var icke det nödvändigaste, aldra nödvändigaste skulle således vara att qvarhålla dessa fyra batterier i Skåne d. v. s. lägga dem i Landskrona.

Den ärade talaren yttrade vidare att han hade så mycken aktning som någon för Riksdagens beslut, men blefve han upplyst om att ett misstag blifvit begånget, så ville han rätta det. I det fallet måste jag gifva honom fullt rätt. Men det är denna upplysning som saknas. Den Kongl. propositionen innehåller icke ens ett försök till utredning af frågan. Den ärade talaren åter har sökt åstadkomma en sådan, men med all aktning för hans bemödande vågar jag hemställa, om icke just beskaffenheten af den utredning som han åstadkommit och bristfälligheterna i densamma äro ett bevis på behovet af en fullständigare dylik. Jag har icke tillgång till några siffror, men jag anhåller att få begagna hans egna. Han har temligen fullständigt och specifikt upptagit kostnaderna på ena sidan och uppgick denna beräkning till 315,000 R:dr. Å andra sidan uppställde han äfven några specifika summor, hvarigenom siffran uppgick till 113,705 R:dr. Men dertill komma, säger han, åtskilliga andra utgifter, hvilkas belopp är okänt, och som icke riktigt kunna beräknas. Dit hörer i första rummet kostnaden för ombyggnad eller, som det numera kallas, *reparation* af husar-etablissemanten i Helsingborg och Engelholm, hvilken kostnad uppgår till en siffra, som man icke nu känner eller vill uppgifva. Vidare har man att taga i beräkning kostnaden för upprätthållandet af en garnison i Carlskrona, hvilken uppgifvits till 112,239 R:dr. Denna siffra omnämndes i sammanhang med uppgiften om 4:de punkten i en *plan* — jag vet icke hvilken, men den kallades en *plan* — som derjemte innehöll, att en exercerad truppstyrka icke kunde undvaras i Carlskrona. Det är mycket möjligt och sannolikt att så kan vara förhållandet, och jag vågar icke bestrida det, men jag vågar likväl antaga såsom alldeles gifvet, att, för den händelse dessa fyra batterier skulle förläggas till Carlskrona, så skulle de kunna fylla en stor del af behovet af garnison och åtminstone till någon del minska behovet af en exercerad truppstyrka. Det förefaller mig således alldeles klart att den summa 112,239 R:dr, hvilken den ärade talaren uppgifvit, skulle kunna minskas, om en del af det behof, hvarför de afsågos, fylldes af dessa fyra batterier. Anser jag då att en nedsättning till hälften skulle kunna göras af berörda summa, så får jag, förutom kostnaden för ombyggnad af hussar-etablissemanten i Helsingborg och Engelholm, en årlig utgiftssumma af 56,000 R:dr. Men denna summa är icke kapital utan ränta

och för att beräkningen skall blifva riktig, måste jag förvandla den till ett kapital, som således blifver omkring en million riksdaler. Deraf synes på hvilketdera stället uppoffringen verkligen blifver störst. Vidare har den ärade talaren anmärkt, att han icke i den Kongl. propositionen till 1871 års Riksdag funnit några militära skäl för förläggandet af dessa batterier till Carlskrona, utan endast ekonomiska. Deremot beder jag få anmärka, att jag för min del icke funnit några militära motskäl i den Kongl. proposition, hvarom nu är fråga. Det talas visserligen i den Kongl. propositionen om några militära fördelar som skulle vinnas, om dessa batterier stannade övar i Skåne, men hufvudskalet torde emellertid, såsom jag förut flere gånger omnämnt, vara att det begärda anslaget till ett husar-etablissemment i Landskrona för närvarande icke blifvit af Riksdagen beviljadt. Det finnes väl sannolikt ingen inom denna Kammare, som bestrider behovet af en garnison i Carlskrona och aldra minst är jag af en sådan åsigt. Jag har redan på visst sätt gjort det erkännande, att det möjligen till och med behöfves mera än dessa fyra batterier; men deraf följer icke, att Kongl. Maj:ts proposition i denna del nödvändigt behöfver bifallas. Den ärade talare, till hvilken jag hela tiden vändt mig, kan vitsorda, att jag inom Stats-Utskottet förklarar mig benägen att bevilja ett anslag till upprätthållandet af en garnison i Carlskrona; men jag finner frågan för närvarande stå på den punkt, att det är mest konsekvent och riktigt att bifalla Utskottets förslag i första punkten.

En annan talares yttrande att man bör ha det förtroende till Kongl. Maj:t, att han må använda ett beviljadt anslag såsom honom för godt synes, har redan af den föregående talaren blifvit besvaradt. Jag går dock ännu ett steg längre än den föregående talaren. I sådana frågor som denna och öfverhufvud i alla frågor, der mitt eget omdöme icke räcker till, har jag under de sex år jag haft äran deltaga i Riksdagens förhandlingar under närvarande statskick, alltid röstat för Kongl. Maj:ts propositioner, i den öfvertygelse att, då jag icke kunnat för mig uppställa fullt klara skäl för en motsatt åsigt, så borde jag förlita mig på Kongl. Maj:ts åsigt. Som vi alla veta, har emellertid Kongl. Maj:t 1871 föreslagit, att dessa batterier skulle förläggas till Carlskrona och Kongl. Maj:t har ännu vid början af denna riksdag, så vidt jag kunnat finna, varit af samma åsigt, då nemligen Kongl. Maj:t förnyat den till 1871 års riksdag framställda propositionen. Jag har sålunda haft förtroende till Kongl. Maj:ts proposition både vid 1871 och vid 1872 årens riksdagar. Kan jag emellertid nu få höra öfvertygande skäl, hvarför beslutet, till följd af särskilda tillkomna omständigheter eller begångna misstag, bör ändras, så skall äfven jag ändra åsigt; men jag måste bekänna att jag anser mig ännu icke hafva fått höra sådana skäl och det är på grund deraf, som jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Grefve Hamilton. Henning: De af Kammarens ledamöter, som instämt i den förste talarens yttrande, hafva uttalat en ganska skarp kritik öfver beslutet att förlägga en del af Vendes artilleri-

regemente till Carlskrona. Då dessa yttranden i viss mån drabba det Särskilda Utskott, som af Kammaren vid 1871 års lagtima riksdag tillsattes för försvarsfrågans behandling, och då jag hade äran att vara ledamot af detta Utskott, anhåller jag att i korthet få redogöra för det sätt, hvarpå jag då betraktade förevarande fråga.

Kongl. Maj:t hade i den nådiga propositionen icke angifvit de militära skälen för förflyttningen af en del af Vendes artilleri-regemente till Carlskrona, och Utskottet hade således i sjelfva verket icke någon anledning att, vid sin pröfning af ärendet, öfver dem yttra sig. Förbises kunde de likväl icke, och jag förnekar icke, att jag tvekade om lämpligheten af Kongl. Maj:ts förslag. Några af anledningarne dertill hafva i dag under öfverläggningen blifvit angifna. För min enskilda del föreföll det mig, som hade det varit lämpligare att organisera alla tre artilleri-regementena likformigt, d. v. s. att gifva äfven Vendes artilleri-regemente 3 fästningskompanier och förlägga dem i Carlskrona, heldre än åkande batterier. Man hade då på fästningen haft en artilleritrupp, som särskildt öfvades att betjena det grofva artilleri, som måste användas till dess försvar, och hvilken redan från början kunnat användas till stam för ortens beväring, som derigenom gjorts tjenlig att genast vid inträffande krig deltaga i försvaret af denna viktiga plats. Jag var ock tveksam, om det kunde vara lämpligt att, utan tillräckligt regementsbefäl, skilja en så stor styrka, som fyra batterier, från det öfriga regementet och dess egentliga förläggningssort. Utskottet måste emellertid antaga, att frågans militära delar blifvit af Kongl. Maj:t sorgfälligt pröfvade, och då förslaget visade sig i ekonomiskt hänseende fördelaktigt, fann Utskottet sig så mycket heldre på grund deraf böra tillstyrka detsamma, som det visade sig att försvaret kräfde betydligt ökade anslag, och således intet borde försummas, som kunde leda till någon besparing utan att ändamålet förfelades. En talare har sedan anmärkt, att, om den förste talaren verkligen funnit förslaget i militäriskt hänseende så vådligt, som han nu funnit det, borde han redan vid förra riksdagen framställt sina betänkligheter. Har han åter sedan dess fått nya upplysningar, som gifvit honom anledning att ändra åsigt, har han icke skäl att klandra dem, hvilka ej varit lika lyckliga, och derföre ännu kvarstå vid en mening, som då var hans egen.

Hvad nu den Kongl. propositionen angår, må jag uppriktigt säga, att jag icke kunnat finna densamma tillfredsställande. En departements-chef kan vara af olika mening med sin företrädare, och är då både berättigad och pliktig att söka göra sin åsigt gällande, men om den nuvarande chefen för landtförsvars-departementet anser origtigt att åkande artilleri förläggas i Carlskrona, hade framställningen derom bort ske vid riksdagens början, då frågan kunnat få en fullständig utredning, som nu svårigen kan åstadkommas. Då slutligen den Kongl. propositionen blifvit afgifven, framgår departements-chefens åsigt derur så otydligt, att, om icke Herr Statsrådet här i Kammaren gifvit tillkänna, att han ogillar det förra förslaget, skulle jag ännu varit oviss derom. Hans yttrande till statsråds-protokollet antyder visserligen några militära fördelar af artilleriets kvarstannande i Landskrona, men slutmeningen i den Kongl. propositionen lemnar

dock obestämdt, hvad som må vara Kongl. Maj:ts egentliga afsigt rörande dess förflyttning. Minst af allt kan jag finna de skäl tillfredsställande, som för den Kongl. propositionens afgifvande äro i protokollet anförda, då de hemtas från Riksdagens beslut rörande anslaget till husaretablissemnet i Landskrona. Vore det i militäriskt hänseende riktigt, att det åkande artilleriet förlades till Carlskrona, så har ju Riksdagen fattat de beslut, som sätta Kongl. Maj:t i tillfälle att verkställa denna åtgärd, och det måste då för Riksdagen blifva ett senare bestyr att ordna frågan om kavalleriet.

En anmärkning mot Statsrådets sätt att behandla ärendet, bör emellertid för ingen del leda dertill, att man i sjelfva saken fattar ett oklokt beslut. Frågan gäller i den nu föredragna punkten intet annat, än huru den i Carlskrona nödiga garnison tills vidare skall bekostas. I detta hänseende har Kongl. Maj:t föreslagit, att besparingarne å anslaget till marinregementet må få för ändamålet användas, hvaremot Utskottet anser kostnaden kunna tills vidare af Kongl. Maj:t bestridas med "under handen varande medel". Kostnaden blir i alla händelser densamma, och frågan gäller således blott formen. I detta hänseende finner jag Kongl. Maj:ts förslag vara att föredraga, emedan Riksdagen genom bifall dertill begränsar utgiften till den besparing, som kan ega rum till följd af marinregementets indragning, hvaremot Riksdagen genom godkännande af Stats-Utskottets förslag, åtager sig en alldeles obestämd utgift. Jag instämmer således i detta afseende uti Herr af Klints reservation, som jag likväl finner fordra ett tillägg. I anseende till det outhärdliga skicket, hvori frågan om en blifvande garnison i Carlskrona sig befinner, anser jag nemligeu Riksdagen hafva skäl att antyda sin önskan att få grunda sina beslut på något annat än ett förtroende, som man gerna hyser, men som ingen bör fordra förr, än han haft tillfälle att förvärfva det-samma. Jag tror det därför vara tjenligt att till det förslag, som Herr af Klint framställt, lägga en underdånig anhållan att redan vid nästa riksdag få upplysning om, huru Kongl. Maj:t i sjelfva verket anser garnisonstjenstgöringen i Carlskrona böra bestridas, och vågar därför underställa Kammaren följande förslag till beslut: "att Riksdagen, med anhållan, det täcktes Kongl. Maj:t till näst sammanträdande Riksdag afgifva nådigt förslag rörande antalet och beskaffenheten af den styrka, som under fredstid må anses nödig, att såsom garnison i Carlskrona förläggas, samt den kostnad, som deraf må föranledas, måtte så till vida bifalla Kongl. Maj:ts nådiga proposition, att hvad af det under fjerde hufvudtiteln uppförda anslag till marinregementet å 248,228 R:dr 42 öre under innevarande och nästkommande år blifver disponibelt, ställes till Kongl. Maj:ts disposition, att till erforderligt belopp användas för upprätthållande under samma tid af garnison i nämnde stad och fästning.

Grefve Beck-Friis: För min del är jag Regeringen tacksam, för att den framkommit med detta förslag, hvarigenom man sökt att afhjelpa en följd af misstag från föregående tider. Jag säger misstag, ty jag tror att det var ett stort misstag att öfverflytta garnisonstrupperna i Carlskrona från sjö- till landtförsvaret; derifrån här-

leda sig nemligen, efter min uppfattning, de olägenheter som nu verkligen förefinnas i afseende på ifrågavarande förhållanden.

Här har af en föregående talare blifvit yttradt att Riksdagen skulle begå en inkonsekvens, om den, med frångående af sitt förra beslut, nu skulle medgifva att anslaget till stall och ridhus i Carlskrona finge användas till uppförande af dylika byggnader i Landskrona, men jag spårar deri icke så stor inkonsekvens, som den föregående krigsstyrelsen i denna fråga låtit komma sig till last. Gå vi tillbaka till 1869, så finna vi, att då framlades en plan till att marinregementet skulle öfverflyttas till 4:de hufvudtiteln och förvandlas till en skarpskyttebataljon, som samtidigt skulle utgöra stam för beväringen i Blekinge. Denna plan öfvergafs då till påföljande riksdag framlades det stora arméförslaget och man föreslog i stället att marinregementet skulle indragas samt en stam bildas genom upprättande af ett indelt regemente i Blekinge. I sammanhang dermed föreslogs, att en tillökning af Vendes artilleri skulle förläggas till Carlskrona. Den första delen af detta förslag afslogs af Riksdagen, hvaremot den senare delen bifölls. Jag kan icke fatta, huru det var möjligt för dåvarande krigsstyrelse att tillråda Kongl. Maj:t att sanktionera en så lösryckt del af den stora arméorganisationen, och jag tror att deri bör orsaken sökas till de nuvarande olägenheterna. Jag är därför den nuvarande krigsstyrelsen tacksam, för att den visat oss ett sätt, hvarpå vi kunna komma ifrån dessa misstag, och jag kan icke finna, att, då Regeringen framlagt detta förslag, det skulle vara för representationen förödmjukande att äfven inslå på denna väg.

De militära skäl som tala för bifall till Kongl. Maj:ts proposition hafva här så vidlyftigt blifvit anförda, att jag anser mig icke längre böra upptaga Kammarens tid, då jag för öfrigt är antecknad såsom reservant i den syftning Herr af Klints reservation angifver; och jag slutar därför med anhållan om bifall till Herr af Klints förslag.

Friherre von Otter. Då jag i olikhet mot andra, fortfarande hyser samma åsigt i denna fråga som dem jag uttalade inom Särskilda Utskottet sistlidet år, bör det icke förundra att jag begärt ordet, så mycket mindre, som man både i den Kongl. propositionen och den förste talarens yttranden kan spåra en tanke, att det Särskilda Utskottet skulle hafva alltför lättsinnigt behandlat denna fråga; dessutom är jag icke lika lycklig som denne talare, att erfarra glädje öfver den Kongl. propositionen eller finna grundtanken i densamma tydlig, ehuru jag visserligen studerat densamma med all flit och yttersta noggrannhet. Mitt hopp hvilade därför på att genom Stats-Utskottet erhålla en fullständig utredning i ämnet, som berättigade till upphäfvande af Riksdagens beslut för ett år sedan, helst Herr Krigsministern uti sitt den 24:de sistlidne April afgifna yttrande förklarar att alla nödiga upplysningar skulle lemnas Utskottet — men hvilka, efter hvad här nyss blifvit yttrat, lära uteblifvit. Jag har sålunda endast att stödja mig vid det yttrande Herr Krigsministern afgaf i denna Kammare sagde dag och hvilket naturligtvis bör gifva belysning åt denna för mig dunkla och oförklarliga sak. För att icke

onödigt upptaga Kammarens tid, inskränker jag mig att, i afseende på den formella behandlingen samt den ekonomiska delen af frågan, i allo instämman uti, hvad Grefve af Ugglas och Friherre Funck yttrat härutinnan samt därför till besvarande upptaga endast den militära delen — visserligen djerft från låga ståndpunkt i militäriskt vetande, då jag är af olika tankar med så högt stående personer, deribland den förste högt aktade talaren — i hvars åsikter jag så mången gång tacksamt instämt — men just i nu föreliggande fråga har jag stadgat mitt omdöme genom den belysning, som jag i Särskilda Utskottet hade nöjet åhöra, af särdeles en bland de militära ledamöterna, hvilken öfvertygande bemötte de af Herr Sven Nilsson och Mankell uttryckta åsikter, närmast öfverensstämmande med dem Herr Krigsministern anfört som skäl för äskad ändring af Riksdagens beslut.

Uti Herr Krigsministerns yttrande i denna Kammare den 24:de sistlidne April "att man hvarken ur artilleriets taktiska eller ekonomiska synpunkt kan hemta stöd för öfvergifvande af Landskrona", ligger naturligtvis hufvudtanken i den förändring af föregående beslut som nu äskas — men jag måste beklaga att denna åsigt icke gjorde sig gällande redan i Januari då Kongl. propositionen om statsverkets tillstånd och behof öfverlemnades till Riksdagen — ja — icke ens ännu den 2:dra sistlidne Mars, då Herr Krigsministern interPELLERADES i frågan. Jag har endast i förbigående velat nämna detta, innan jag öfvergår till bemötande af de militära skäl som anförts.

Herr Krigsministern säger att genom de fyra batteriernas förflyttning till Carlskrona "kommer artilleriet långt ifrån hufvuddepöten i Christianstad" och "att förbindelsen med densamma måste bestridas med kronoskjuts." Jag har aldrig trott att hufvuddepöten för artilleriet vore Christianstad. utan deremot i Carlsborg och Stockholm. Hvad åter transporterens bestridande med kronoskjuts vidkommer, så finnes sjökommunikation mellan Carlskrona och Christianstad medelst ångbåt till Åhus och derifrån kan prämas. Sälunda torde förespeglarna om kronoskjuts icke vara mycket att fästa sig vid.

Vidare har Herr Krigsministern yttrat, att "om artillerietablissemmentet förlades till Carlskrona, skulle man blifva nödsakad att inköpa och bebygga en exercisplats på $3\frac{1}{2}$ mils afstånd från staden." Jag tror mig veta att det icke finnes större plats vid Landskrona än vid Carlskrona för öfvande af ett rekrytbatteri och att på förra stället icke finnes någon skottbana, har blifvit officiellt erkänt. Kostnaden för ny exercisplats vid Landskrona torde blifva i hög grad större än vid Carlskrona. Dessutom tror jag, i motsats till den förste talaren, det vara af största vigt att få ett större öfningsfält i trakten af Carlskrona, der de trupper, som finnas i sydöstra delen af landet, kunde sammandragas och med bevärigen samöfvas och hvarigenom denna öfning kommer att ske i sådana trakter, som efter all sannolikhet blifva första utgångspunkten för ett fientligt anfall. Man har velat göra troligt att den föreslagna exercisplatsen Bredåkra slätten, skulle vara mindre lämplig; men af fullt sakkunnig person har jag fått visshet om dess lämplighet eller som hans ord föllo sig — "det kan blifva ett annat Axelvall". Ypperlig skott-

bana för kanoner finnes der äfven, hvilket torde blifva svårt, om ej omöjligt, att erhålla i Landskrona.

Svårigheterna för rekrytering och remontering hafva ock uppgifvits såsom skäl mot artilleriets förläggande i Carlskrona. Jag förstår ej detta — har man icke här samma område som för öfriga värfvade arméen, nemligen hela landet — och remonter kan väl denna artilleriafdelning lika väl erhålla i Westergöthland som Svea och Götha artilleri-regementen, derest de skånska hästarne äro för förnäma att trifvas i Carlskrona.

Det hufvudsakligaste argumentet mot Carlskrona såsom artilleri-etablissemment skulle enligt Herr Krigsministerns åsigt vara, att "ett i Carlskrona förlagdt fältartilleris första uppgift vid hotandet af fiendtligt anfall måste blifva att så fort som möjligt komma derifrån." Jag kan icke förstå detta uttryck. Äfven jag anser att ett fältartilleris uppgift är att vid mobilisering begifva sig till den armékorps till hvilken den hör, men, att den skulle just från Carlskrona förfoga sig "så" fort som möjligt" och förr än ifrån Landskrona är bland andra, en af de åsigheter Herr Krigsministern lemnat obevisad, ty nog måtte väl denna befästade plats vara säkrare än det helt och hållet obefästade Landskrona. Det artilleri som tillhör arméens 1:sta linie och som således genast bör stöta till sin vederbörliga armékorps, kommer att vid första ordres om mobilisering sättas på fältfot och omedelbarligen förenas med den aktiva arméen; därför är nödvändigt att detta artilleri icke i fredstid förlägges alltför aflägsset från den trakt, der det sannolikt kommer att användas. På denna grund och af rent militära skäl afgaf jag i 1871 års Försvars-Utskott, min röst för de fyra batteriernas förläggande till Carlskrona. Jag ansåg detta vara af synnerlig vigt i en ort, som vid inträffande krig sannolikt blir den först anfallne och der således en armékorps skyndsammast bör sammandragas, för att skydda Carlskrona, som väl måste erkännas vara en af våra viktigaste platser.

Hvad den förste talarens yttrande om artilleriets garnisonstjenstgöring i Carlskrona vidkommer, torde denna tanke till stor del vara gripen ur luften — ty i motsats till honom tror jag att denna slags tjenstgöring blefve mindre än på något annat ställe der artilleri är förlagdt — Landskrona inbegripet. Dessutom kan till besparing i kostnaderna en annan åtgärd vidtagas i afseende på garnison i sjöfästningarne och detta genom användande af båtsmanshället. Jag står ty värr ganska ensam i min åsigt om indelningsverkets fördelar och bibehållande, men det finnes dock lyckligtvis ännu qvar och båtsmanshället lemna god tillgång på besättning i sjöfästningar, sedan behöfligt antal undantagits för sjöförsvaret. Enligt Riksdagens beslut skola visserligen 1,050 nummer sättas på vakans, men det återstår dock 4,626 man. Det är omöjligt att med nu varande öfningsanslag nödortfigt öfva flere än 2,150 man. Då härifrån afdrages 550 matroser, jungmän och kanonier, så återstår 1600 man, hvilket således borde vara det högsta antal, som med nuvarande materiel kan utbildas till sjömän af båtsmanshället. Lägges till detta tal 1,600 ytterligare 1,000, för att tills vidare användas såsom varfsarbetare, men framdeles i mån af materielens ökning äfven beräknas till bemanning

för densamma, så torde denna sammanlagda summa af 2,600 man utvisa den högsta numerär som bör beräknas att, förutom matroskorpser, utgöra stam för flottans bemanning. Om dessa 2,600 afdrages från de 4,626, som ännu finnes kvar af båtsmanshället, så blifver ett öfverskott af 2,026 man, hvilka kunna användas till det ändamål jag angifvit. Tillgång på befäl finnes, så väl vid marinregementet som flottans reservstat, hvilka nu aflönas utan att göra någon tjänst för staten. På detta sätt kan enligt mitt förmenande garnisonstjenstgöring verkställas i sjöfästningar, med minsta kostnad för staten och utan att använda artilleriet, hvilket på annat sätt bättre kan använda sin tid.

Af dessa hufvudsakliga skäl, jemte flere andra, hvarmed jag ej vågar uppehålla Kammaren, kommer jag till samma slut som grefve af Ugglas, uti hvilken yrkande jag instämmer.

Herr Tornérhjelm: Då den förste talaren på ett fullständigt sätt ur militärisk synpunkt utredt denna fråga, och då jag icke, fastän jag, så vidt som möjligt, med uppmärksamhet följt de talare, som varit af motsatt mening, funnit någon enda hafva åstadkommit annat än svaga försök att vederlägga hans påståenden, så måste man väl antaga, att det i militäriskt afseende icke är skäl att förlägga artilleridepöten till Carlskrona. När detta således synes vara mig bevisadt, skall jag icke hålla mig till den militära delen af frågan, utan öfvergå till den mera politiska sidan man velat spåra i denna sak. En reservant, Grefve af Ugglas, har sökt åt denna fråga gifva en politisk karakter, ehuru denna fråga från början var ganska enkel. I följd af att det vid förra riksdagen framlagda arméförslaget af Riksdagen afslogs, kom en annan organisation af trupperna att ega rum, och då blef det ju den nuvarande chefens för Landtförsvarsdepartementet ovillkorliga pligt att framkomma med ett annat förslag. Härvid vill jag i förbigående anmärka, att hvad en talare här yttrat, att detta förslag bort vid riksdagens början framläggas, innefattar en temligen orättvis beskyllning, då man tager i betraktande den korta tiden emellan Krigsministerns tillträdande af sin befattning och Riksdagens början. För att nu återkomma till Grefve af Ugglas yttrande, så talade han upprepade gånger, för att det skulle ljuda väl, om kostnader, men hvori de skulle bestå, nämnde han icke. Han sade endast, att det skulle komma att kosta mera i Landskrona än i Carlskrona, men med sin vanliga försigtighet kom han icke till något slutresultat. Han talade också om att Riksdagen icke borde gå ifrån ett fattadt beslut, emedan Riksdagens aktning derigenom skulle förspillas, men i samma ögonblick föreslog han, att Riksdagen skulle fatta ett nytt beslut, nemligen att uppskjuta hela frågan. Jag hemställer då hvilketdera bör väga mest i vågskålen antingen att förändra platsen för artilleriets förläggande eller att undanskjuta frågan om artilleriets organisation, hvars vikt blifvit af Riksdagen förut erkänd. Den värde talaren, som sökte gifva en högre politisk flykt åt frågan, kunde ej bestrida vigten af artilleriets omorganisation, och när han ej kunde det, förbjöd honom hans rättskänsla att göra det,
men

men han hittade då i stället på en beskedlig medelväg, att skjuta upp hela frågan. Han förmålde sig nemligen tro, att närmare upplysningar skulle kunna vinnas till nästa riksdag och att det då vore tid att ingå i pröfning af frågan. Annu har visserligen ingen af Konungens rådgifvare här yttrat sig, men Herr Justitie-statsministern har i Andra Kammaren förklaradt, att, om Stats-Utskottets förevärande betänkande bifölles, funne Kongl. Maj:t sig föranlåten att genast bygga stall och ridhus i Carlskrona. När denna officiella förklaring blifvit afgifven, kan väl Grefve af Ugglas icke påstå att frågan bör uppskjutas. I förbigående sagdt, kan jag icke fatta, ur hvilken politisk synpunkt detta blifvit uttaladt, ty ena gången kommer man med en Kongl. proposition och säger, att man icke kan taga på sitt ansvar att förlägga artilleriet i Carlskrona, utan föreslår i dess ställe Landskrona, och sedermera förklarar man att, få vi icke som vi vilja, så göra vi den politiska dumheten att bygga i Carlskrona; skulle så ske, är jag rädd att nästa Riksdag komme med en obehaglig efterräkning. Vidare har det talats om att husaretablissemanten skulle kräfvast stora kostnader, och det må också erkännas, att kasererna varit i dåligt skick, men åtminstone hvad Engelholm beträffar hafva sådana arrangementer blifvit vidtagna, att några nybyggnader icke äro behöfliga.

Slutligen kommer man till det vanliga påståendet att exercisfält icke skulle finnas. Jag vågar påstå att åtskilliga af de talare, som yttrat detta, icke känna terrängförhållandena. Vid Landskrona finnes ett fält, som är så stort, att 1848 samlades der allt artilleri, som sammandrogs till denna del af landet. Vid Carlskrona ligger visserligen en liten vacker dal, der en näktergal lär slå sina undersköna drillar, men denna dal är icke något så stort exercisfält, att man bör eftersträfvast att just der anställa öfningar, och säkert är att Carlskronaboerna skulle blifva föga belåtna, om deras näktergal jagades derifrån, hvarigenom de skulle förlora en af sina största agrementer.

Man har sökt att gifva stora dimensioner åt denna fråga och sagt, att det vore en skänsk fråga, men hvar och en som ser saken opartiskt måste medgifva, att det blott är fråga om en öfverflyttning af trupper från ett ställe till ett annat, som ansetts vara mera lämpligt. Härtill inskränker sig hela frågan, och jag yrkar därför bifall till Herr af Klints reservation.

Herr Casparsson: Det inträffar ofta, att de stora drabbningarne inledas med en artilleristrid och det skulle därför icke passa illa i stycke, om denna fråga komme att utgöra introduktionen till den fortgående strid, som, derest detta förslag godkännes, sannolikt skulle inom representationen uppstå angående betydelsen och helgden af en gång fattade beslut. När vid förra riksdagen en dylik fråga förevar, motsatte jag mig ett dylikt upprifvande och anförde som skäl, att jag ansåg det "en representation, som utan *tvingande* nödvändighet frånträder ett af densamma efter *mogen* öfverläggning fattadt beslut, icke bjuder någon aktning" och jag vidhåller fortfarande denna uppfattning. Har då detta beslut, som man nu vill frånträda, tillkommit

utan mogen öfverläggning? Vi förra riksmötet framlade Kongl. Maj:t förslaget på tillstyrkan af samtliga sina rådgifvare och Riksdagen till-satte för behandlingen af dithörande frågor ett Särskildt Utskott, uti hvilket denna Kammare insatte flera af sina mest framstående ledamöter. Riksdagen fattade derefter sitt beslut utan nämnvärd motstånd och jag tror således att man icke, utan ett underkännande af Kongl. Maj:ts, det Särskilda Utskottets och Riksdagens pröfvande förmåga, kan säga att beslutet fattats utan mogen öfverläggning. Hafva då några tvingande skäl tillkommit, hvilka böra föranleda Riksdagen att frångå detta sitt beslut? Icke såvidt jag kan fatta.

Det gängjern, kring hvilket Krigsministrerns hela argumentation vrider sig, är såsom det heter i yttrandet till statsrådsprotokollet: "då Riksdagen ansett den ifrågavarande förflyttningen af trenne sqvadroneer af husarregementet Konung Carl XV böra tills vidare anstå, — — — nödgas jag af detta ärendes behandling inom representationen draga den slutsats, till ledning för mitt vidare förfaringssätt, att medel för den åsyftade sammandragningen af husarregementets spridda sqvadroneer icke äro att motse förän möjligen under en aflägsen framtid". Det af Riksdagen yttrade enkla ordet "tillsvidare" har Krigsministern öfversatt med "en aflägsen framtid", hviket synes mig vara en temligen fri öfversättning.

Vidare säges det, "att den sammanhängande organisationen, i hvilken artilleritruppens förläggande till Carlskrona ingick såsom en del, blifvit i väsentlig del rubbad". Såvidt det är fråga om artilleriets organisation, vet jag icke att den undergått några stora förändringar, men menas härmed organisationen af landtförsvaret i sin helhet så har denna visserligen blifvit väsentligen rubbad. Jag vill dock erinra derom, att *den* frågan redan var fallen i April, då förevarande fråga deremot först afgjordes i Maj, så att beslutet i detta afseende först fattades sedan den stora frågans öde var afgjort.

Vidare har såsom skäl för förflyttning till Landskrona blifvit anfördt, att rekrytering och remontering der visat sig lätt och tillfredsställande till följd af "folklynnets beskaffenhet". Jag vill icke bestrida att ju detta kan ega sin betydelse i afseende på rekryteringen, men att folklynnets skulle inverka till och med på remonteringen eller hästarne det synes mig vara att drifva konsekvensen till sin aldra yttersta spets, en spets så fin, att man löper fara att derpå sticka sig.

Herr Krigsministern har ytterligare vid remissen af den Kongl. propositionen i denna Kammare anfördt ett skäl, som, när det upplästes inom Stats-Utskottet, framkallade ett bifalssorl från ledamöterna af Riksdagens Andra Kammare. Detta skäl var, så vidt jag lagt det på minnet, att den ifrågavarande truppens första omsorg vid ett fiendtligt anfall skulle blifva att draga sig tillbaka. Det är många år sedan jag hade den äran att tillhöra den effektiva arméens leder, men på den tiden gjorde sig den uppfattningen gällande, att svensk trupp står, der den blifvit ställd, tills den faller; och åtminstone vi, som då voro unga, trodde blindt derpå, som på en trosdogm, hvaröfver man ej resonerar. Jag beklagar om en annan åsigt nu skulle gjort sig gällande. Det naturliga synes mig vara att, om Carlskrona skulle an-

fallas, den der förlagda styrkan erhöles förstärkning, för att i förening med andra trupper försvara det åt densamma anförtrödda område. Att ett fältartilleri icke saknar betydelse äfven för befästade platser tror jag icke skall kunna af någon jäfvas, och jag är icke säker, om icke det der kanonskottet vid Toulon, hvars vibrationer ännu kännas i historien, kom från just en fältkanon.

Till slut säges det, att den omsorg, som af omständigheterna i första hand påkallas, är Carlskronas förseende med en besättning, men huru denna garnison skall komma att se ut får man icke veta. Den är till formen mycket mera luftig och mindre förkroppsligad, än den "nya garnison", som vi sett sväfvat öfver scenens tiljor, men om denna eger sitt berättigande såsom ett karnavals-skämt, så torde man i en regeringshandling, som framställer en anslagsfordran, kunna begära mera fasta och kompakta konturer.

Egendomligast af allt är dock det slut, hvartill Stats-Utskottet kommit. Kongl. Maj:t säger i den nådiga propositionen, att i händelse af Riksdagens bifall till förslaget om garnisonen i Carlskrona borde anslaget af 65,000 R:dr till stall och ridhus i Carlskrona få i stället användas till uppförande af dylika byggnader i Landskrona; och chefen för Landtförsvars-departementet har ännu skarpare betonat detta samband, då han tillstyrkt, att "Kongl. Maj:t, för den händelse att samma framställning bifalles, måtte i sammanhang dermed äska Riksdagens medgifvande" till en dylik öfverflyttning af de 65,000 Riksdalerna. Nu har Stats-Utskottet strukit bort förutsättningen, men lika fullt tillstyrkt, att en sådan öfverflyttning må ske, hvilken Kongl. Maj:t icke äskat annorlunda än i sammanhang med det nya anslaget. När man skall gifva in piller åt barn, brukar man understundom lägga in dem i oblat för att de skola slinka lättare ner, men äro de icke allt för beska, så försöker man vinna målet, utan detta omsvep. Det vill synas, som om Stats-Utskottet ansett Landskrona och de 65,000 Riksdalerna vara de i denna frågan verkande pillerna; Carlskrona och de 248,228 R:dr deremot blotta omslaget, som man gerna kunde lägga åsido, om man ändå finge Riksdagen att svälja de egentliga pillerna. Men vi äro inga barn. Har Regeringen verkligen några beska saker att delgifva representationen, må det då ske utan omsvep. Har regeringen i förevarande fråga begått något misstag och har representationen, genom bifall till regeringens förslag, gjort sig delaktig i samma misstag, må man då öppet erkänna det. Kräfver landets väl att det förra beslutet frånträdes, och förefinnes således en "tvingande nödvändighet", må man då framlägga orsakerna härtill, och jag skall för min del ej längre motsätta mig ett dylikt frånträdande. Då så ej skett och intill dess det sker, kan jag ej annat än yrka afslag på Kongl. Maj:ts proposition och således i förevarande punkt bifall till Stats-Utskottets utlåtande.

Friherre Sprengtporten: Då Kongl. Majt vid förra riksdagen framstälde proposition om förläggande af fyra batterier artilleri till Carlskrona, trodde jag mig deri se en framtidstanke, och jag stärktes ytterligare i denna föreställning, derigenom, att förslag välbetänt blifvit väckta om användande af betydliga summor till Carls-

kronas befästade äfven mot landsidan. Jag trodde meningen vara att göra Carlskrona till en betydande fästning i sydöstra delen af landet, som helt och hållet saknar något annat fast försvar än denna viktiga, men ännu ofullbordade vapenplats. Då Kongl. Maj:ts proposition tillika innehöll, att artilleriet skulle, som jag fattade, så fort ske kunde, dit förflyttas, föreställde jag mig, att detta grundade sig på en åsigt, som nu för tiden mer än någonsin visat sig riktig: att truppernas organisation och förläggande bör ske på sådant sätt, att de, vid infallande krig, kunna så skyndsamt som möjligt användas der, hvarest de företrädesvis äro påräknade att behövas; men om Carlskrona skall blifva en sådan hufvuddepôt för vårt försvar i sydöstra Sverige, blifver det tvifvelsutan nödvändigt att der samla en betydlig garnison och jag hemställer till hvar och en, som följt med krigshistorien och är förtrogen med militära förhållanden, om man, när förslag till besättningslista för en hufvudfästning skall uppgöras, kan undgå att deri inräkna fältartilleri och minst i detta fall, der krigsoperationer kunna förekomma vid en landstigning; men äfven under många tidpunkter af en belägring, är ett fältartilleri alldeles nödvändigt, och det var detta jag antog hafva legat till grund för Kongl. Maj:ts proposition vid förra riksdagen, hvarföre jag också med min röst biträdde densamma. För öfrigt läser man väl få erkänna att denna fråga i sitt nuvarande skick är helt och hållet outredd, hvarföre det är svårt för Riksdagen att i denna sak bestämma sig för ett definitivt afgörande.

Under sådana förhållanden skulle jag för min del helst instämma i det beslut i afseende på första punkten, som af Stats-Utskottet blifvit föreslaget; men då frågan kommit i den ställning, att förlägenhet skulle uppstå i följd af ett afslag, vill jag biträda den modifikation af förslaget, som af en reservant, Herr af Klint, blifvit framställd och sedermera af Grefve Hamilton biträdd. Hvad den andra punkten angår, kan jag icke sluta mig till den meningen att dessa 65,000 R:dr, som äro anslagna till stall och ridhus i Carlskrona, må öfverflyttas till Landskrona, ty om man också kan antaga, att det för närvarande och kanske på många år icke oundvikligt påfordras att förlägga fältartilleriet till Carlskrona, är det dock möjligt att framdeles detta ganska hastigt kan blifva behöfligt, och då måste man vara beredd på utvägarne härtill. I denna punkt kan jag sålunda icke instämma med Stats-Utskottet, utan yrkar afslag å densamma och förenar mig för öfrigt i begäran om den proposition, som af Grefve Hamilton blifvit afgifven rörande första punkten.

Herr Statsrådet Weijdenhielm: Då jag redan förut, såväl i mitt yttrande till protokollet anfört, som i denna Kammare uttalat de skäl, på grund af hvilka jag ansett det vara min pligt att föreslå Kongl. Maj:t till Riksdagen framställa den nu förevarande propositionen, och då de deri föreslagna åtgärder såväl af mig under ett föregående plenum, som under dagens diskussion af åtskilliga talare, enligt mitt förmenande, blifvit på ett öfvertygande sätt förordade, torde jag icke böra taga Kammarens tålmod i anspråk genom ett uppreparande af redan kända motiver. Jag ber deremot att nu få fästa

mig vid det egendomliga sätt, hvarpå Stats-Utskottet behandlat Kongl. Maj:ts proposition. Utskottet har nemligen sönderstyckat densamma och, genom särskiljande af de båda i propositionen med hvarandra sammanbundna förslagen, i sin hemställan framställt dessa förslag såsom två fristående moment. Jag har deraf fått desto större anledning att önska Kammarens bifall så väl till medels beviljande för garnisonen i Carlskrona som ock till byggnadsmedlens förflyttande, emedan ett bifall till mom. a) i Stats-Utskottets betänkande skulle göra ett bifall till mom. b) alldeles värdelöst, och Kongl. Maj:t, som anser att artilleriets organisation icke bör fördröjas, skulle ock derföre, i händelse Utskottets afstyrkande hemställan i förra momentet vunne Riksdagens godkännande, blifva nödsakad att, oafsedt ett bifall till mom. b och de verkliga olägenheter, som med åtgärden äro förenade, påbörja artilleriets organisation i Carlskrona.

Min anhållan om Kammarens bifall till Kongl. Maj:ts proposition är i samma mån liffig, som min öfvertygelse är fast, att artilleriets uppsättande och utdanande skulle på ett fördelaktigare sätt ske i Landskrona än i Carlskrona, och jag beklagar, att den ärade reservant, som tillstyrkt afslag å Kongl. Maj:ts proposition, icke blifvit fullt öfvertygad i detta hänseende af de skäl, som anförts, liksom att han af några ord ur mitt yttrande till statsråds-protokollet, hvilka häntydde på att medel till byggnader af stall och ridhus desto mindre kunde anses förspillda, då sådana byggnader vore användbara för tvänne vapenslag, dragit den slutsats, att frågan för mig sjelf skulle vara oklar.

Giltigheten af det skäl, att Riksdagens aktning för sig sjelf skulle sättas på spel i händelse af bifall till den Kongl. propositionen, kan jag för min del icke inse. Här är icke fråga om att lättfärdigt upprifva en föregående Riksdags beslut på grund af någon nyckfull omkastning i styrelsens åsikter, utan det gäller helt enkelt att, sedan, till följd af Riksdagens vägran att upprätta ett kavallerietablissemment i Landskrona, denna station blifvit för artilleriet tillgänglig, på grund af militära skäl, bifalla Kongl. Maj:ts förslag, att de af föregående Riksdag till byggnader i Carlskrona sans phrases beviljade 65,000 R:dr skulle få användas till samma ändamål i Landskrona.

Då artilleriets uppsättande måste påbörjas innevarande år, var det angeläget för regeringen att, så snart Riksdagens afslag å propositionen rörande upprättande af ett husaretablissemment i Landskrona blef känt, genast framlägga proposition om öfverflyttande till Landskrona af de till byggnader i Carlskrona anslagna medel och derföre kunde icke medhinnas att med propositionen bifoga fullständiga och detaljerade kostnadsberäkningar, hvilket hade varit önskligt. Den ärade reservanten har derföre måhända rätt, då han anser att bifall till Kongl. Maj:ts proposition skulle innebära ett slags förtroendevotum, men, om så är, vågar jag begära detsamma, ty jag rådes icke de faror som han trott blifva en följd af förslaget antagande. Jag begär detta förtroende, emedan jag lättare skulle bära ett afslag på denna begäran än jag skulle lida förebråelsen att hafva

försummat ett tillfälle som erbjöd framläggandet af en proposition, hvars antagande skulle medföra påtagliga fördelar för artillerivapnet.

Att bifall till anslag för garnisonens upprätthållande i Carlskrona härvid skulle göras till vilkor, var följdriktigt, emedan man beräknat att garnisonen skulle utgöras af detta artilleri; och Kongl. Maj:t har nu begärt medel för ett provisoriskt upprätthållande af denna garnison, ty det är endast fråga om ett nödtorftigt bestridande af denna tjänstgöring, till dess man vid nästkommande riksdag får ordna denna angelägenhet på ett mera tillfredsställande sätt. Att marinregementet, af hvilket numera endast omkring 80 man återstå, icke kan anses vara tillräckligt att upprätthålla denna garnisonstjänstgöring, är påtagligt, och derföre har Kongl. Maj:t begärt att för detta ändamål få anlita ett anslag, som oberoende af statsregleringen var tillgängligt, och på detta öppna sätt velat undvika en åtgärd, hvar till Stats-Utskottet i sitt betänkande hänvisar, i uttrycket "under händer varande medel". Huru Kongl. Maj:t, i händelse af Riksdagens bifall, kommer att ordna denna garnisons upprätthållande är ännu icke beslutadt, men jag är förvissad om att det kommer att på ett tillfredsställande sätt ombesörjas, äfven om det icke skulle ordnas i full öfverensstämmelse med den välvilliga anvisning som af reservanten blifvit lemnad.

På grund af hvad jag sålunda anført och då mitt förra yttrande i denna Kammare, hvori jag utvecklade mina åsikter i denna fråga, fullkomligt öfverensstämmer med Herr af Klints reservation, har jag all anledning att önska framgång åt densamma.

Herr Wijkander: Då tiden är så långt framskriden, borde jag kanske hafva afstått från ordet, men då en ledamot af Stats-Utskottet uttalat såsom sin öfvertygelse att. "om de militära olägenheter förefunnos, hvilka nu så starkt framhållas, så hade de säkert äfven vid sistlidne års lagtima riksdag blifvit af det Särskilda Utskottets militära ledamöter beaktade", och då en annan ledamot af Stats-Utskottet ännu skarpare betonade samma åsigt, i det han sade att det vore "att underkänna ledamöternas i det Särskilda Utskottet omdömesförmåga". derest man nu ens ifrågasatte militära olägenheter af det då fattade beslutet, så nödgas jag till protokollet nedlägga en protest emot en sådan tydning af det Särskilda Utskottets tystnad med hänseende till olägenheterna vid artilleri-batteriernas förläggande till Carlskrona. Jag behöfver, till stöd härför, endast i Kammarens minne återkalla, huru förhållandet var vid förlidne års riksdag, då denna fråga af det Särskilda Utskottet behandlades, att nemligen frågan om husaretablissemnet i Landskrona var remitterad till Stats-Utskottet och frågan om artilleriets förökande och de fyra fältbatteriernas förläggande till Carlskrona var remitterad till Särskilda Utskottet. Detta sednare Utskott hade således icke att välja emellan olika orter, utan, om Utskottet skulle hafva anført betänkligheter i militäriskt afseende mot de nya åkande batteriernas förläggande till Carlskrona, hade det sannolikt varit detsamma som att afstyrka artilleriets förökande, och för min del bekänner jag öppet att, ehuru jag då som nu delade den åsigt, som af den förste talaren på östgötabanken

blifvit uttalad, jag ansåg så nödvändigt att erhålla denna förökning af våra försvarskrafter, att jag icke vågade framkomma med några militära betänkligheter angående sjelfva förläggningssorten, desto hellre som det icke egentligen förelåg oss att deröfver afgifva yttrande.

Den talare, som jag nyss åberopade och med hvilken jag i allo instämmer, har för öfrigt så fullständigt utredt fördelarne af artilleriets förläggande till Landskrona i stället för till Carlskrona, att jag icke har något att tillägga. Han glömde dock en sak, som icke är alldeles utan vikt, nemligen att det värfvade artillerimanskapet utgör en kader för en föga öfvad beväring och att beväringmanskapet från kringliggande ort måste anvisas artilleritruppen till förstärkning vid en mobilisering. Ihågkommer man detta, torde ingen vilja bestrida att den hästvane ynglingen på skånska slättbygden är, åtminstone med vår nuvarande korta öfningstid för beväringen, ojemförligt lämpligare att vid *anspändt* artilleri använda, än blekingsbon, hvars lynne och vanor i allmänhet vida bättre lämpa sig för sjön, än för hästryggen.

Jag instämmer i Herr af Klints reservation.

Friherre Stjernblad: Då jag är antecknad som reservant vid första punkten och derigenom gifvit mina åsigter tillkänna, skulle jag icke nu behöfva upptaga Kammarens tid, om jag icke såsom ledamot af förra årets Särskilda Utskott blifvit direkt uppkallad. Jag kan icke underlåta att till besvarande upptaga det yttrande af en värd ledamot, att frågan ur militärisk synpunkt tycktes hafva rönt den behandling som vederbort, då den passerat Särskilda Utskottet och sedermera vunnit Riksdagens bifall. Jag ber att dervid få erinra, att lämpligheten i militäriskt hänseende af artilleriets förläggande till Carlskrona, är en fråga, som aldrig varit af Särskilda Utskottet öfvervägd, ty Utskottet hade endast att pröfva landets försvarskrafters behöf af ökad artilleri, de medel, som dertill erfordrades, och slutligen anslagssummans af 65,000 R:dr tillräcklighet för Carlskrona. Något annat hade Utskottet icke att taga i betraktande eller att yttra sig öfver. Hade frågan derjemte varit att välja emellan Landskrona och Carlskrona, så tror jag, att resultatet blifvit annorlunda och för min del hade jag icke tillstyrkt Carlskrona. Nu säger man, att, om denna öfverflyttning medgäfves, skulle Riksdagen förlora i aktning genom att upprifva ett föregående beslut. Men mine Herrar! vi upprifva icke något beslut. här är endast fråga om en annan förläggningsplats, hvars lämplighet man väl bör tilltro Regeringen hafva förmåga att bedöma. Nu föreligger frågan att förflytta artilleriet till Landskrona, och, säge hvad man vill, har dock Riksdagen afslagit att upprätta ett husaretablisement derstädes. Denna förflyttning har blifvit framställd af nuvarande Chefen för Landtförsvars-departementet uti ett förslag, som passerat hela Statsrådet, och att krigsministern der gifvit fullgoda skäl för denna förflyttning, synes mig tydligt, då han der haft samma kamrater som den förre krigsministern, hvilka väl icke gått ifrån det förra förslaget, utan att dertill hafva giltiga skäl. Jag skall icke här framdraga några ytterligare skäl för denna förflyttning; jag vill blott förklara, att jag

icke anser mig hafva trädt min ära för nära genom att biträda det nu föreliggande Kongl. förslaget. Jag förordar därför antagande af Herr af Klints reservation, deri tillstyrkes att hvad af anslaget till marinregementet blifver disponibelt får användas till upprätthållande af garnison i Carlskrona, emedan jag ingalunda kan gilla Utskottets hänvisande till "under händer varande medel". Grefve Hamilton har visserligen framställt ett annat skrivelseförslag, men jag tror icke, att ändamålet dermed skulle vinnas; ty det faller ju af sig sjelft, att den nuvarande ställningen är ett provisorium och att vid nästa riksdag krigsstyrelsen framlägger ett nytt förslag. Jag tror fördenskullicke skäl förefinnes att biträda Grefve Hamiltons förslag, utan tillstyrker bifall till Herr af Klints reservation.

Grefve Mörner, Carl Göran: Då den Kongl. propositionen remitterades till Stats-Utskottet, uttalade jag den åsigt, att den viktigaste frågan i den nädiga propositionen vore den, huru Carlskrona skulle med nödig garnison förses. Jag har sedan haft tillfälle ytterligare genomgå de särskilda propositioner, som de olika cheferne för Kongl. Maj:ts Landtförvars-departement afgifvit, och om jag följer de af dem uttalade åsikter, tyckes det mig, att jag något så när sopat rent för min dörr. I det yttrande Chefen för Landtförvars-departementet 1871 afgaf, hemställer han, att fyra batterier artilleri skulle förläggas till Carlskrona, och i sammanhang dermed omtalar han jemväl af hvad pundighet dessa batterier borde vara. Det Särskilda Utskottet hade således, i motsats till hvad en värd talare här uppgifvit, varit fullt i tillfälle att ingå i bedömande af frågan. Längre fram i samma yttrande talas äfven om stall och ridhusbyggnader för de fyra batterierna af Vendes artilleriregemente, som skulle till Carlskrona förläggas. Var nu vid detta tillfälle ifrågasatt, att annan trupp skulle utgöra garnison i Carlskrona? Jag gör mig denna fråga, emedan jag är öfvertygad att Kongl. Maj:ts regering icke kunnat förbise angelägenheten deraf, att tillräckliga åtgärder vidtoges för att förse Carlskrona med garnison. Då finner jag, att det framställdes förslag om öfverflyttning af marinregementet från sjöförsvaret till landtförsvaret och tillika hemställdes om regementets upplösning. Meningen var således icke, att detta regemente skulle användas till garnison. Återstår att tillse hvilka öfriga åtgärder föreslogos. Då finner man, att det talas om ett indelt regemente, till hvilket manskap skulle tagas från båtsmanshållet i Blekinge och Kalmar län. Det har hittills icke varit ifrågasatt att indelt regemente skulle förläggas i stadigvarande garnison, och något sådant förekommer icke heller i det nädiga förslaget beträffande det nya indelta regementet i Blekinge. Jag föreställer mig således, att den dåvarande departementschefen ansåg Carlskronas trygghet tillräckligt tillgodosedd genom de fyra batterier artilleri, som skulle dit förläggas jemte den truppstyrka, flottan sjelf kunde bestå. Att den nuvarande Departementschefen genomtänkt och gillat samma åsigt, finner man, om man genomläser sidd. 16 och 17 bilagan N:o 3 a) till Kongl. Maj:ts proposition vid innevarande riksdag. Der omförmåles först t. f. Generalfälttygmästarens särskilda memorial.

hvari föreslås, bland annat, att två ridande och två åkande batterier skulle förläggas till Carlskrona, och i anledning häraf yttrar Departementschefen: "Hvad åter batteriernas förläggning beträffar, anser jag, till beredande af enhet i öfningarne vid hvarje särskild station, samtliga de ridande batterierna böra förläggas i Christianstad och de åkande deremot, såvidt de tillhöra ifrågavarande regemente, i Carlskrona; men då genom organisation af ridande artilleri kommer att föranledas behof af ytterligare anslag till beredande i Christianstad af ökad stallutrymme samt utvidgadt ridhus, men berörda anslag ännu ej kan till beloppet bestämmas, torde det tillåtas mig att frågan härom framdeles till Eders Kongl. Maj:ts pröfning i underdånighet anmäla, för att vid en kommande riksdag framställas." Längre fram i fråga om hussaretablisement i Landskrona, sidan 43, i samma bilaga, yttrar Herr Departementschefen: "Lika med Riksdagen och i öfverensstämmelse jemväl med hvad föregående Departementschefen yttrar, anser jag för regementets *tjenstbarhet af stor vikt*, att de ifrågavarande tre svadronerna varda till ett ställe sammanförda, och då deras förläggande till Landskrona erbjuder icke ringa ekonomiska fördelar, sedan artilleribatteriernas öfverflyttning derifrån nu mera är beslutad, samt, med hänseende till statsverkets nuvarande ställning, något hinder för de erforderliga medlens beviljande ej synes böra möta, tvekar jag icke att i underdånighet påyrka, att denna fråga nu åter måtte göras till föremål för framställning till Riksdagen." Härefter omnämner Herr Departementschefen de uppgjorda kostnadsberäkningarne, enligt hvilka det af förra riksdagen beviljade anslag icke vore tillräckligt, hvarföre också utaf riksdagen skulle begäras extra anslag af 180,000 R:dr. Efter mitt törmenande är således temligen klart, att båda Departements-cheferna godkänt förra riksdagens beslut om förläggande af fyra batterier artilleri till Carlskrona och att de ansett behofvet af garnison på nämnda plats dermed vara uppfyllt. Det var endast denna betänklighet, som hos mig förra gången väckte tvekan. Sedan jag nu tagit kännedom om Herr Departements-chefens yttranden i frågan, finner jag för min del deri skäl att biträda Stats-Utskottets förslag i första punkten.

Herr Falk: Jag kan på förhand försäkra, att jag skall yttra mig helt kort, och jag har dertill så mycket större anledning, då skäl och motskäl redan blifvit uttömda. Jag vill endast fästa mig vid ett yttrande af en aktad talare, då han klandrade regeringen, för det marinregementet blifvit indraget, och förklarade att den Kongl. propositionen vore ett försök att afhjelpa det fel, som begicks, då Kongl. Maj:t sanktionerade Riksdagens beslut om indragningen. Jag hemställer, huru Kongl. Maj:t skulle kunna göra annorlunda, då Riksdagen beslutat indragning af marinregementet och dess öfverflyttning från 5:te till 4:de hufvudtiteln samt att det för detta regemente uppförda anslag skulle, i den mån det låte sig göra, till statsverket ingå. Huru skulle regeringen i thy annat kunna göra, hade regeringen handlat annorlunda, så hade den troligen i stället, och måhända från samma håll, äfven fått uppbara, ett då visserligen mera befogadt klander.

Inom Utskottet har jag biträdt majoritetens beslut i denna punkt, och då jag icke fått anledning ändra min åsigt, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Grefve af Ugglas: Jag anser mig skyldig att till besvarande upptaga några yttranden af Herr Chefen för Landtförsvars-departementet.

Herr Departementschefen förebrådde mig mitt yttrande, det jag af några i min reservation från statsrådsprotokollet citerade ord bringats den föreställning, att frågan icke ens för Herr Departementschefen skulle vara fullt utredd och klar. Vid det bestämda förklarande, Herr Departementschefen här afgifvit, är det icke min rättighet och kan icke falla mig in, att sätta i tvifvelsmål, det han icke fullt uppfattat nyttan af denna åtgärd; men att jag kunnat hafva något skäl för mitt yttrande synes mig framgå deraf, att jemväl en annan ledamot af Kammaren, hvars förmåga af skarp uppfattning icke kan bestridas, förklarat, att de af mig citerade orden äfven hos honom väckt tvifvel om hvad Herr Departementschefen verkligen menat. Det förefaller mig äfven, att Herr Departementschefen icke fullt uppfattat frågans konsekvenser, då han sade, att det var fråga om ett förtroendevotum och att han begärde detta förtroendevotum. Jag får fästa hans uppmärksamhet derpå, att denna Riksdag kan icke gifva honom detta förtroendevotum, ty på detta beror äfven kommande riksdags åtgöranden, och derest denna kommande riksdag icke skulle acceptera alla konsekvenserna, hurudan blefve då hans ställning? Det är derföre lika mycket i regeringens som i representationens intresse, att frågan i alla dess konsekvenser blifver framlagd för Riksdagen, på det Riksdagen må kunna pröfva och sedan Kongl. Maj:t veta huru han skall kunna genomföra sina åsikter.

Herr Departementschefen förklarade, att, om Riksdagens votum utfölle emot Kongl. Maj:ts begäran i fråga om garnison i Carlskrona, måste äfven den andra punkten, såsom dermed sammanbunden, falla och Kongl. Maj:t då anse sig af sin pligt uppfordrad att genast gå i författning med organiserande af artilleri i Carlskrona. Deraf skulle väl då blifva en följd, att för batterierna uppfördes stall och ridhusbyggnader och att således härför användes det anslag, som vid sista riksdagen beviljades. Jag skulle dock hoppas, att, äfven om den af Herr Departementschefen anförda eventualitet inträffade, Kongl. Maj:t måtte betänka sig innan en sådan åtgärd vidtoges. Derest Riksdagen fattade sitt beslut i enlighet med min reservation, hade Riksdagen dermed ingalunda uttryckt, att Riksdagen underkände Kongl. Maj:ts förslag, utan allenast förklarat, att Riksdagen ansåge sig i saknad af erforderlig utredning, för närvarande icke kunna bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit; och om Kongl. Maj:t då, i stället att för nästa riksdag framlägga en sådan utredning, skulle afklippa frågan, så tror jag, att nästa riksdag skulle finna ett sådant förfarande, minst sagdt, föga välbetänt.

Herr Wallenberg:

Herr af Klint: Skilnaden emellan Grefve Hamiltons och mitt förslag kan, synnerligast efter den motivering, jag gifvit mitt förslag, förefalla ganska obetydlig, men så är det icke i sjelfva verket; och då nu, enligt hvad jag nyss fått veta, Andra Kammaren bifallit mitt förslag, anhåller jag ännu en gång, att Första Kammaren be-
hagade antaga detsamma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmälte Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till det förevarande momentet, dels utaf Herr af Klint, att Kam-
maren, med afslag å momentet, måtte för sin del fatta ett så lydande beslut: "att Riksdagen så till vida bifaller Kongl. Maj:ts nådiga proposition, att hvad af det under fjerde hufvudtiteln uppförda anslag till marinregementet af 248,228 R:dr 42 öre under innevarande och nästkommande år blifver disponibelt, ställes till Kongl. Maj:ts disposition, att till erforderligt belopp användas för upprätthållande under samma tid af garnison i Carlskrona"; dels slutligen af Grefve Hamilton, Henning,....

Härvid anmälte sig och yttrade:

Grefve Hamilton: Icke derföre, att jag anser Herr af Klints förslag vara bättre, än mitt, utan derföre, att det förra blifvit af Andra Kammaren bifallet, återtager jag mitt förslag, helst jag icke har någon synnerlig åtrå att höra den proposition, som derå eljest komme att framställas, med öfvervägande nej besvaras.

Friherre Sprengtporten: Sedan Grefve Hamilton afstått från sitt förslag, återtager jag mitt yrkande om bifall till detsamma.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till det ifrågavarande momentet, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, samt sedermera proposition på afslag derå och antagande af Herr af Klints förslag, då svaren utföllö med många ja, blandade med nej, och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Grefve af Ugglas begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller momentet a) i Stats-Utskottets utlåtande N:o 76, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antager Kammaren det förslag, som Herr af Klint i sin reservation framställt."

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—35.
Nej 49.

Mom. b.

Grefve af Ugglas: Utan att inlåta mig på sjelfva frågan, som är tillräckligt diskuterad, får jag hos Herr Grefven och Talmannen anhålla om afslag å Stats-Utskottets hemställan och bifall till min reservation samt att således Kammaren måtte besluta, att, då fullständig utredning af frågan nu icke föreligger, Riksdagen för närvarande afslår Kongl. Maj:ts nådiga proposition om öfverflyttande till byggnader uti Landskrona af det för stall och ridhus i Carlskrona af sistförflutna Riksdag beviljade anslag.

Friherre Funck: Jag är förekommen af Grefve af Ugglas.

Herr af Klint: Jag torde icke behöfva uttala min åsigt i den nu föreliggande frågan, då, såsom jag hoppas, jag tillräckligt tydligt gifvit den tillkänna vid behandlingen af den nyss afgjorda punkten. Jag inskränker mig därför till att yrka bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Tornerhjelm: Det synes mig vara en gifven följd af det nyss fattade beslutet, att Stats-Utskottets hemställan i förevarande punkt måste bifallas, och förenar jag mig därför i yrkandet, att Kammaren måtte i enlighet härmed besluta.

Friherre Sprengtporten: Det förefaller mig deremot, som om det af Grefve af Ugglas framställda förslaget stode i full öfverensstämmelse med det af Kammaren nyss fattade beslutet, och jag får därför yrka bifall till detsamma.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det beslut, som af Kammaren fattats med afseende å punkten *a*), kan jag icke tolka annorlunda, än såsom ett erkännande af angelägenheten deraf, att Carlskrona förses med garnison; men deraf följer icke, att Kammaren skall rifva upp ett beslut som fattats vid förra riksdagen. Detta åter blefve händelsen om Kammaren bifölle Utskottets hemställan i punkten *b*), och då jag icke kan finna, att dermed brådskar mera, än att man först kan invänta den utlofvade utredningen, yrkar jag afslag å den nu föredragna punkten.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till det förevarande momentet och dels utaf Grefve af Ugglas, att Kammaren, med afslag å momentet, skulle för sin del fatta följande beslut: "att Riksdagen, då fullständig utredning af frågan nu icke föreligger, för närvarande afslår Kongl. Maj:ts nådiga proposi-

tion om öfverflyttande till byggnader uti Landskrona af det för stall och ridhus i Carlskrona af sistförflutna Riksdag beviljade anslag*; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till momentet och, då dervid svarades många ja och nej i blandning, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Grefve af Ugglas begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den, som bifaller momentet b) i Stats-Utskottets utlåtande N:o 76, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammaren ifrågavarande moment och antager det förslag till beslut, som Grefve af Ugglas i sin reservation framställt.“

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—32.

Nej—46.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att, i enlighet med den emellan Talmännen träffade öfverenskommelse, omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, kommer att nästa Onsdag den 8 dennes anställas öfver den af Stats-Utskottet i memorialet N:o 80 föreslagna samt af båda Kamrarne godkända voteringsproposition.

Upplästes och godkändes: Riksdagens Kanslis förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 48, om skyldighet för innehafvare af sådan statens egendom å landet, för hvilken bevilning efter 2:dra artikeln ej erlägges, att utgifva fyllnadsbidrag till folkskolelärares aföning i förhållande till egendomens taxeringsvärde; samt

Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 49, angående sättet för stämmings delgifvande åt byalag, skifteslag eller annan samfällighet.

Herr vice Talmannen: Jag får hemställa att de denna dag första gången bordlagda ärenden måtte uppföras främst på föredragningslistan till nästa plenum.

Denna hemställan bifölls.

Justerades 4 protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskiljdes kl. 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 6 Maj 1872.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

Justerades protokollsutdrag för den 24 sistlidne April eftermiddagen.

Anmälades och bordlades från nedannämnde Utskott inkomna memorial, betänkanden och utlåtanden, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 77, med förslag till de stadganden angående Riksgäldskontorets skulder och fordringar, som böra införas i det nya reglementet för detta verk;

N:o 78, med förslag till stadganden i Riksgäldskontorets reglemente, angående de vid föregående riksdagar beviljade men ännu icke utbetalda statsbidrag;